

DIRVA

THE LITHUANIAN NATIONAL NEWSPAPER

6907 SUPERIOR AVENUE, CLEVELAND, OHIO 44103

VOL. LIX

Sausis — January 11, 1974

Nr. 3

TAUTINĖS MINTIES LIETUVIŲ LAIKRAŠTIS

NAFTA IR
AUKSAS

Niekas nevadina aukso naftos ekvivalentu. Bet naftai prigijo sinonimas: juodasis auksas. Nuo gruodžio vidurio tas sinonimas nelygiai jau tikslus. Šantažas su naftos tiekimu įėjo į naują fazę. Arabai, naftos tiekimo šeimininkai ir rikiuotojai, per arabų pasaulio viršūnių konferenciją Alžire sutiko, kad ateityje už naftą turi būti mokama auksu. Iš mainų ir mokėjimų balanso visiškai eliminuojamas doleris. Nėra prielankumo ir kitoms pasaulinėms valiutoms. Tad, už naftą teks mokėti svarais ir kilogramais, ir tonais aukso.

Tas nutarimas nebuvo viešas, bet gandai apie tą nutarimą sužadino Europos reikšmingiausias Ziuricho, Londono ir Paryžiaus biržas. Devyni doleriai buvo kompromiso priedas vienai aukso uncijai Londone. Kaina pašoko iki 101 doleris už unciją. Numatomas skubus ir didelis aukso pareikalavimas. Tačiau, tuo tarpu, iki rekordinės aukso kainos, 130 dolerių už unciją, kuri sudrebino biržas Europoje, dar toli. Daugiur netiki, kad Alžiro nutarimas mokėti už naftą aukso svoriais galėtų būti praktiškas, parankus ir racionalus. Toks mokestis būtų tolygus Europos valstybių aukso fondų išpomavimu į šeichų seifus.

Tos nuotaikos gruodžio mėnesį netikėtai kad stabiliai išlaikė amerikinio dolerio vertę, bet dargi patalkino doleriui šiek tiek sustiprėti. Tikėtai Ziuricho biržoje doleris, tuo tarpu, stovi mirties taške, nepabrangdamas. Tačiau situacija labai paslanki ir nežinia, kaip atrodys aukso ir dolerio santykis, kada šis rašinys pasieks Dirvos puslapį.

Jeigu arabų šeichai pradės vykdyti savo efemeriską nutarimą: aukso reikalaus mokėti už naftą, pagal lietuvišką patarlę, lazda turi du galus, antras lazdos galas gali trenkti per šeichų turbanus.

Tas antrasis lazdos galas bus Europos, o kartu ir Amerikos technologinis genijus. Energijos krizė jau ir dabar praskleidė plačiai varčius krizes sprendimo iniciatyvą. Atsisakymas nuo arabų naftos ir šantažo priemonių atmetimas, taps netikėtai kompromisų ieškojimu, bet ir kietu principu.

Alžiro viršūnės gali netekti naftos rinkos. Nafta, kaip energijos šaltinis, gali tapti senamadišku rūkalu. Jo vietoje atras veiklesnius ir parankesnius energijos šaltinius. Nafta nebebus vadinama 'juodoju auksu', nes už tą degalą niekas aukso neduos.

Savo laiku analogiškas reiškinys buvo matyti valiutų ir aukso santykyje. Valstybės net nepajuto, kad auksas buvo visuotiniai išjungtas iš valiutų bazavimo. Valiutiniai vienetai tapo nelyginant biržos vienetais, kurių vertė pareina nuo paklausos ir pasiūlymo balanso. Tai neseniai mes išgyvenome dolerio bangavimuose.

Vos tikėtai energijos problema, naftos pakaitala, valstybės ir mokslas išspręs globaliniu mastu, naftą tiekiančios arabų valstybės nuštos savo reikšmės. Kaip

PAJŪRIAIS, PAMARIAIS... Žvejų laivai Nidoje. Sausio 15 d. sueina 50 metų, kai 1923 m. sausio 15 d. Klaipėdos kraštas su sukilėlių pagalba prisijungė prie Nepriklausomos Lietuvos. Nuotrauka daryta 1929 m. F. Grajausko, kurią Dirvai atsiuntė iš savo 'jūrinio archyvo' Leonas Knopfmilleris.

ŽENEVOS DERYBOS

Apeina pagrindinę - palestiniečių - problemą

Šios savaitės pradžioje atrodė, kad Ženevos derybos dėl taikos Artimuosiuose Rytuose gali būti sėkmingos. Izraelis pasiūlys pasitraukti iš vakarinės Suezio kanalo pusės, už tai reikalaujamas Egipto kariuomenės daugumos pasitraukimo iš rytinės pusės, nors dalis Sinajaus teritorijos liktų Egipto suverenumu. Kartu Suezio kanalas būtų atidarytas visų valstybių laivyninystei, įskaitant ir Izraelio laivus. Toks pasiūlymas turėtų patikti Egiptui, o ypač Sovietų Sąjungai, kuri labai norinti Suezio kanalo atidarymo. Jei ji bus patenkinta, ji nerems Egipto kariuomenės, o toji be tokios pagalbos negalės pradėti naujų karo veiksmų.

Savaime aišku, kad toks susitarimas neišspręs visų tos srities problemų, bet tik įgalins kuriam laikui ginkluotas paliaubas, kas patenkins dvi super valstybes negu žmones, kuriuos susitarimas tiesiogiai liečia.

Kaip žinia, didžiausią problemą pastovesnei taikai sudaro palestiniečiai, kurių priskaičiuojama netoli 3 milijonų. 1,5 milijonų jų yra išregistruoti Jungtinių Tautų specialioje agentūroje. Iš jų 644.000 gyvena 63 pa-

rodo istorija, pasaulis eis savo keliu, keisdamas militarines bei ekonominės jėgos centrus. Tad, iš šio taško naftos tiekimo problemą stebint, Alžiro šeichų nutarimas griebti auksą už naftą yra pozityvus nutarimas. Jis įragina pasaulį su mokslo galia, su iniciatyvine aistra, išspręsti problemą.

Nafta, juodasis auksas, pradinga kaip globalinės ekonomijos faktorius. Žmonijos istorija nuvertino vieną elementą, kuriais bazavo generacijos savo egzistenciją. Tad šio šimtmečio paskutinis ketvirtis ar nebus vienas iš nepaprastųjų laimečių žmonijos istorijoje?...

Tokios prielaidos susikoncentruoja ties gana nerimtu ir itin įžūliu šantažo bandymu už juodąjį auksą reikalauoti mokėti tikrojo aukso svoriais. (r)

VYTAUTAS MEŠKAUSKAS

bėgėlių stovyklose Lebano- ne, Sirijoje, Rytų Jordane ir Izraelio okupuotose teritorijose. Gyvenimas stovyklose yra varganas, tačiau pasaulyje rasi ir blogiau gyvenančių. Palestiniečių idealas būtų gyventi savoje Palestinos valstybėje, kurioje apa- bai ir ten gimę žydai turėtų lygias teises. Izraelis tačiau ne tik negalvoja įsijungti į tokią bendruomenę ir atsisakyti savo tikiybinės - rasi- nės valstybės statuso, bet ir nenori kalbėti apie atskirą Palestinos arabų respublikos įkūrimą. Daugiausia ką jis sutiktų padaryti yra atiduoti daugumą viena arabų apgyventų sričių Jordanui. To karalius Huseinas aiškina, kad atgaves teritorijas jis praves referendumą, atsisakdamas gyventojų, ko jie nori. Pasilikti Jordane ar sudaryti atskirą valstybę.

Reikia pastebėti, kad dėl Palestinos arabų likimo ne-

ra visuotinio sutarimo nei jų pačių, nei kitų arabų tarpe. Dėl to palestiniečiai iki šiol dar neturi savo egzilinės vyriausybės. Jų vardu daugiausia kalba Palestinos Išvadavimo Organizacija, kuri nėra vieninga savo tarpe. Jos vadas Yasser Arafat vadovauja taip pat ir didžiausiai partizanų grupei Al Fatah. Šalia jos yra ir daugiau partizanų grupių, kurios daugiausiai veikia už sieniuose. Izraelio okupuotose srityse partizanų veiklos iki šiol beveik visai nebuvo. Kas kalba už tai, kad gyvenimas ten yra pakenčiamas.

Kaip matome derybų pirmoje fazėje palestiniečių likimas visai neliečiamas, o ja sėkmingai pabaigus jų klausimas liks pasauliui mažai aktualus. Tokia situacija paaiškina, kodėl palestiniečių organizacijos paskutinėmis dienomis planavo visą eilę terorų aktų, siekiančių su- trukdyti bet koki susitari- mą. Egiptui ir kitom arabų

DABAR BLOGAI, BET
BUS DAR BLOGIAU...

RIMAS DAIGONAS

Atrodo, senas žmonijos įsitikinimas, kad dangų skrodžianti kometa, žada žemei įvairias blogybes, badus, karus arba, bent dabar, energijos krizę. Girdėti, kad drastiškos sektos jau pardavinėja bilietus, kurie įgalins apdairiuosius tam tikrose vietose gelbėtis nuo bėdos, jeigu, gink Dieve, kometa užkabins savo uodega mūsų žemėlį. Garantijų už išsigelbėjimą neduodama, bet, kaip žinia, atsarga gėdos nedaro...

Neblogas daiktas burti ateitį iš kristalinio gaublio, bet mes, tuo tarpu, sustojame ties liūdno ateities prognozėmis, kurias buria Amerikai prezidento Nixono patarėjas ekonomiais reikalais Herbert Steinas. Vyras buvo nuo 1972 metų Ekonominių krašto reikalų komisijos pirmininkas, tvarkė šalies ekonomiką. Dabar jis bėga iš to dingio posto atgal į Virginijos universitetą, kur jis dirbo anksčiau ir gavo iš profesūros atleidimą iki vasario 20 d. 1974 metų.

Tai ne Kohouteko kometą, ne kristalinius ateities spėjimų gaublius, bet Herbert Steinas pranašauja, kad dabar dar nebuvo taip blogai, kaip bus 1974-aisiais metais. Herbert Steinas kvalifikuotas ta tema kalbėti ir juo galima pasitikėti. Ekonominio nuosmūgio lavi-

valstybėm pripažinus Izraelio egzistencijos teisę, palestiniečių reikalavimas Izraelį panaikinti neatrodo esąs galimybių ribose. Praktiškai sumetimai juos stums priimti bent laikinai Jordnijos 'globa' su viltimi kada nors iš jos ištrūkti, sudarant daugiau ar mažiau autonominę Palestinos arabų valstybę. Tik tada bus galima kalbėti apie tikrą taiką Artimuosiuose Rytuose. Iki to laiko taika įmanoma tik JAV ir Sovietų susitarimu.

na, kuri nesulaikomai, gaivališkai, smūktelėjo nepramaitos energijos krizės metu, negali būti sulaukta pasiūlymais nekurenti krosnių, apsirengti megztukais ir nevažinėti garažuose dykinėjančiais automobiliais. Krizė yra visuotinė, sunki, globalinė. Krizė parodė, kad Amerika, kaip kadaise carų Rusija, yra milžinas ant molio kojų. Kaip absurdinio teatro vaidinimą prisimeiname ilgamečius Kongreso debatus: ar galima tiesti naftatiekį per Aliaskos pelkes, nes, gink Dieve, naftatiekiai gali išbaityti poliarnius paukštelius...

Pasitraukdamas iš savo posto, iš Amerikai gyvybingo Ekonominių reikalų tyrimo organo, Steinas apsisvaidė atslenkančių sunkenybių pranašavimais. Steinas prisipažino, kad jo vadovaujama komisija suklydo, pramatydama 1973 metų infliacijos rodiklį 8%. Tikras rodiklis buvo net 8,4%. Maisto problema, grūdus sušėrus sovietams, pastūmė infliacijos potvynį, prisipažino Steinas. To pasekoje atsirado visokeriopo krizės-krizelės: mėsos, pašaro, pieno, riebalų, etc.

Milžiniška industrinė valstybė, dabar matome, daliniai priklausė nuo degalų tiekėjų malonės. Tie tiekėjai - užsienis! Degalai gi panaudoti kaip politinio šantažo priemonė.

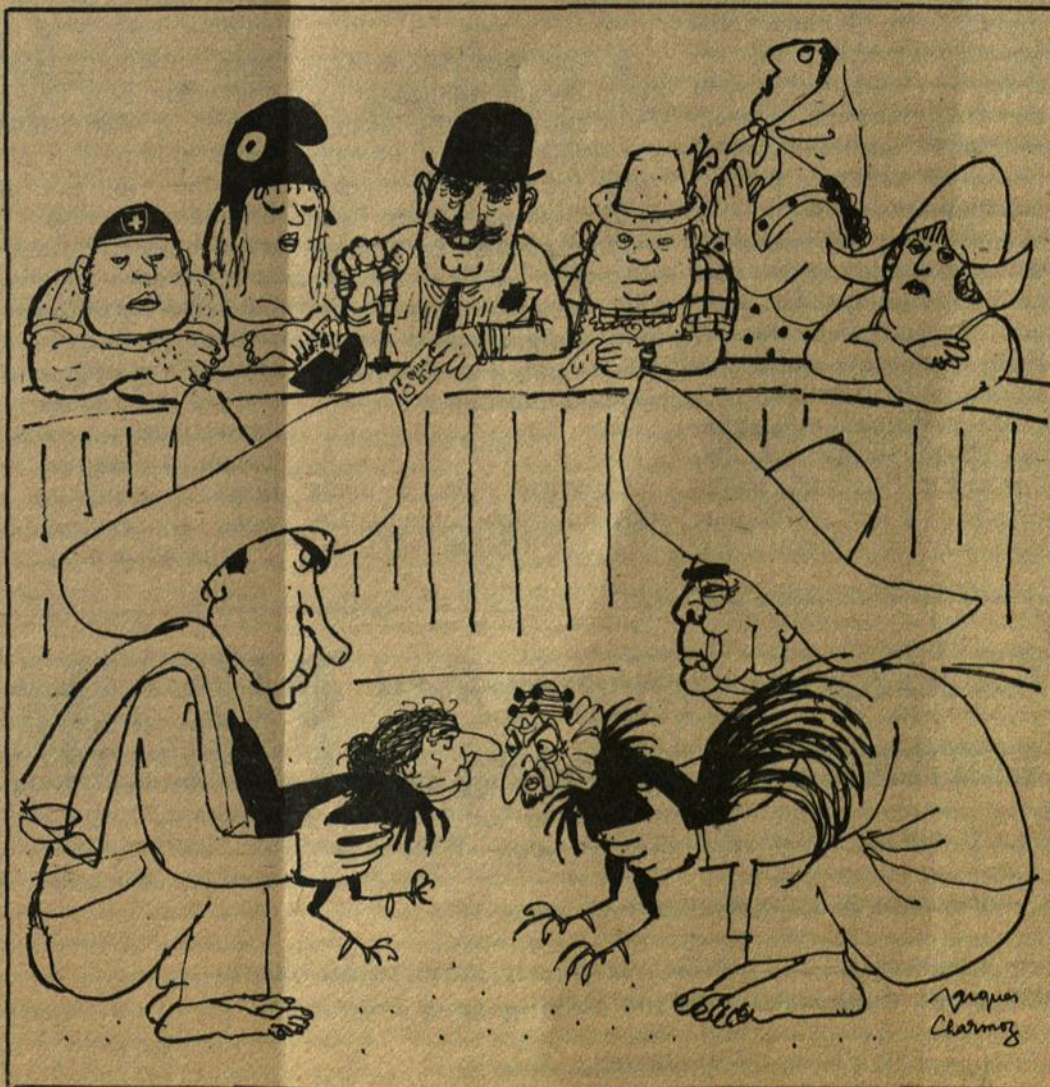
Per ilgus metus Amerika tiesiog įdūkusiai švaistėsi gėrybėmis, humanistiniais sumetimais šelpdama visad alkaną pasaulį. Natūralūs resursai ir žmonių triūsos sukrautos atsargos buvo iššvaistytos. Dabar, bėdai užklupus, kiekvienas, ir mažas ir didelis, šantažuoją sunegalavusį milžiną. Šią padėtį Amerikai padovanojo užsienio politika, kuri buvo vedama vaikų darželio numanumo lygyje...

Herbert Steinas pranašauja, kad infliacija pasieks sekančiais metais 8% indeksą. Žinodami, kad jis apsirika pernai bent penkiais nuošimčiais, tikime jo apsirikimu ir šiuo atveju. Daug nesuklysim, jeigu įvesdami klaidos korektūrą, lauksime infliacijos rodiklio 13%.

Nedarbas padidės 5,5%, pranašauja Steinas. Tuo tarpu ekonominis bendro šalies produktyvumo rodiklis tepakils apie 2%. Kainos kils ir toliau. Maisto kainos didins ekonominę šalies samąsį.

Šiuose pranašavimuose negirdime net bailių optimistinių tonų. Bet jeigu tokie ir pasigirstų, ar mes jais pasitikėtumėm?

Piktieji liežuviai siūlo ekonominių mainų sąskaitoje su sovietais, eksportuoti atominės bombas, apmažinti jų atsargas, kaip buvo su grūdų aruodais. Eksportuoti atominės bombas sovietams už tarpininkavimą gauti naftą iš arabų.

Didieji ir jų gaidžių peštynės Ženevos arenoje...

NEPAMIRŠKITE
ATNAUJINTI
DIRVOS
PRENUMERATĄ

Australijos padangėje

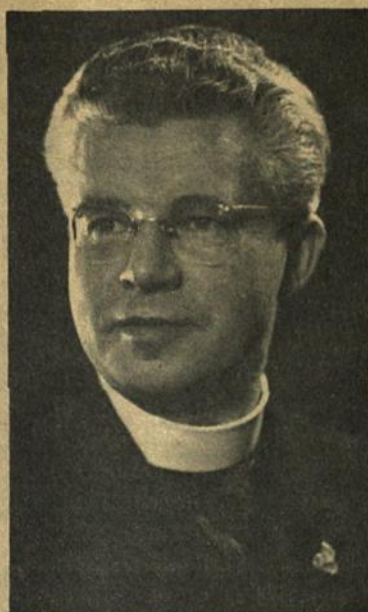
ANTANAS LAUKAITIS

Sydnejaus lietuvių parapija

Kalėdų šventės, kaip ir visame lietuviškame pasaulyje, taip ir visoje Australijoje, yra mums pati didžiausia šventė. Skirtumas, kad vietoj žiemos ir baltųjų Kalėdų, mes turime vasaros šiltasias ir, gražioje pajūriuose atsigaivinančias šventes. Visų didžiųjų lietuvių parapijų bažnyčios buvo šventiškai tikinčiųjų perpildytos. Sydnejuje bendrosios Kūčios, rengtos puikiojo Lietuvių Klube, sutraukė virš poros šimtų žmonių, kurie prie tikrai puikiai papuoštų ir labai gerai paruoštų Kūčių stalų, išlausė per Australų radijo stotį, specialios prieššventiškos lietuvių valandėlės, išpildytos Sydnejaus lietuvių klebono kun. P. Butkaus, šventiškoje nuotakoje turėjo savo bendrąsias Kūčias. Kalėdų mišias ir pritaikintą šventei pamokslą pasakė klebonas kun. P. Butkus, kai po pamaldų vyresnieji daugumoj viešėjo savo artimųjų tarpe, gi jaunimą puikus vasaros oras, patraukė prie vandens malonumų.

Australijos lietuvių katalikų gyvenimas ir veikla yra truputį skirtingesnė, negu Amerikoje, Kanadoje ar net ir P. Amerikoje. Išskyrus Adelaidę, kurioje lietuviai turi savo atskirą koplyčią, visur kitur, jau nuo pat atvykimo pradžios, bažnyčios vyriausybės buvo aiškiai pasakyta, kad Australijoje tautinių parapijų nebus leidžiama kurti. Kiek kartų mūsų lietuviai kuniagai bandė gauti savosioms bažnyčioms leidimus, tačiau visuomet būdavo gautas neigiamas atsakymas. Teko pasitenkinti prieglobsčiu australų bažnyčių ir jų parapijų. Sydnejuje lietuviškos pamaldos vyksta Lidcombe priemiesčio bažnyčioje, kurios mokykloje yra ir mūsų sekmadieninė mokykla ir kurios parapijos salėje vyksta mūsų minėjimai ar kiti mažesni renginiai. Džiugu, kad šios parapijos australas klebonas yra labai nuoširdus ir geras lietuviams.

Neskaitant senųjų prieškarinių lietuvių, Sydnejuje pirmieji mūsų tautiečiai pasirodė 1948 metais, pradžioje gyvendami įvairiuose pereinamuose lageriuose. Pirmasis lietuvis kapelionas Sydnejuje buvo pranciškonas tėvas Vytautas Balčiūnas, atvykęs į Australiją 1948 m. ir po trumpo laiko išvykęs ir dabar gyvenęs Amerikoje. 1949 m. atvyko kun. Jonas Tamulis ir 1950 m. taip pat išvykęs į Ameriką. Į jo vietą buvo paskirtas kun. Petras Butkus, kuris jau 23 metai kaip vadovauja Sydnejaus lietuvių katalikiškajam gyvenimui ir yra šios parapijos klebonas. Prieš dešimtį metų jis gavo savo pagelbininku australietį lietuvi kun. Povilą Mortu-

Kun. Petras Butkus

za, baigusį Romos kunigų seminariją.

Kun. P. Butkus yra raseiniškis ir, baigęs Raseinių gimnaziją, įstojo į Telšių kunigų seminariją ir 1938 m. buvo išventintas kunigu. Lietuvoje jaunas kunigas P. Butkus kapelionavo Tau-ragės, Telšių mokytojų seminarijose ir Telšių amatų mokykloje. Visą savo gyvenimą jis buvo ir yra didelis jaunimo draugas ir Lietuvoje buvo vienintelis kunigas, išlaikęs sunkius Kūno Kultūros Rūmų sidabrinio žiedo reikalavimus ir gavęs šį ženklą. Vokietijoje studijavo Tubingeno universitete, buvo vietinės ir Reutlingeno lietuvių gimnazijų kapelionas. Nuo pat gimnazijos laikų dalyvauja skautiškame gyvenime, turi skautininko laipsnį ir yra Sydnejaus skautų dvasios vadas. Sydnejaus gyvenime kun. P. Butkus yra atlikęs neskaičiuojamai didelį darbą. Jo pastangomis ir rūpesčiu 1950 metais buvo prie lietuviškos parapijos įsteigta savaitgalio mokykla, išleidusi kelis šimtus mokinių. Ji ir dabar labai gerai veikia duodama mūsų jauniems lietuviškojo gyvenimo pradžią. Ir vien tik Sydnejuje yra per kelis šimtus lietuvių, kuriuos šeimyniniu ryšiu surišo šis sydnėjiečių mėgstamas klebonas. Sydnejus gali didžiulis ir gražios savo lietuviškomis kapinėmis, kurios irgi kun. Butkaus dėka buvo išsiurpinta. Tikrai sunku būtų išvardinti jo įdėtą darbą Sydnejaus lietuvių gyvenime. Būdamas plunksnos žmogus jis yra labai artimai susirišęs su visu mūsų spaudos ir literatūrinio gyvenimu, kai jo suakompanuotos melodijos saviems ir kitų sukurtiems eilėraščių, jau yra pasaulyje plačiai pasklidę. Yra išleidęs savo kelionių po pasaulį išpildžių knygą. Sausio 9 dieną kun. P. Butkus sulaukia garbingos 60-ties metų sukakties. Šia proga, sveikinant mūsų mielą kleboną, norėtusi jam palinkėti dar daug našių ir dar bingų metų taip gražiai darbuojantis lietuviškame ir ka-

talikiškame mūsų gyvenime.

***

Prieš pat Kalėdų šventes Australijoje lankėsi iš New Yorko atvykęs Lito bėvės pirmininkas V. Vebe-liūnas su ponija, kurie tikisi dalį savo b endrovės turto investuoti Australijoje. Sydnejuje svečius nustebino mūsų puikus klubas ir lietuvių gražus įsikūrimas.

Taip pat prieš šventes, pas seserį Sydnejuje, viešėjo iš Kalifornijos atvykusi Lietuvoj buvusi žinoma mūsų operetės dainininkė S. Kudokienė, kuriai Sydnejų plačiau aprodė jos seserėnas dr. I. Venclovas.

***

Melbourne psichiatro specialybės egzminus išlaikė mūsų žinomas lietuvis veikėjas dr. Karolis Kazlauskas. 1966 m. baigęs medicinos fakultetą Melbourne, trejus metus internu dirbo ligoninėje ir nuo 1969 m. psichiatrinėje ligoninėje, vakarais gilindamasis neurologijos kurse ir paskaitose universitete, kas buvo ypatingai daug darbo ir pasišventimo reikalavimas pasiryžimas. Šių metų universiteto egzaminuose iš 13 specialistų buvo Melbourne praleista tik 3, kas parodo kaip sunku išgyt šią specialybę. Be savo darbo K. Kazlauskas buvo ir yra aktyvus lietuviškame jaunimo gyvenime.

***

Prieš pat šventes Sydnejaus savaitgalio mokykla užbaigė savo mokslo metus. Mokykloje yra 5 skyriai, kurių mokiniai uždaryme gražiai pasirodė. Uždarymo iškilmės buvo pradėtos pamaldomis, kurias laikė šios mokyklos įsteigėjas kun. P. Butkus ir pamokslą sakė kun. P. Mortūzas. Visi mokyklos mokiniai buvo pasipuošę tautiniais drabužiais, kas sudarė labai gražų vaizdą. Po programos ir pažymėjimų įteikimo, kuriuos gavo 55 mokiniai, mokyklos vedėjas Br. Genys padėkojęs visiems už paramą, iškėlė Sydnejaus lietuvių gydytojų paskirtą pinigine dovaną mokykloje mokytojavusiems mokytojams: T. Zakarevičienei, S. Mauragienei, A. Zubrickienei, P. Pullinen, J. Burokienei, J. Lašaitienei, M. Cox, Gr. Grybaitei, A. Stasiūnaitienei, J. Maksvyčiui, J. Zubrickui ir kun. P. Butkui. Baigę šią mokyklą mokiniai gavo specialias dovanas. Baigimo iškilmės buvo baigtos Lietuvos himnu ir suneštinėmis jaukiomis vaišėmis.

***

Įvykstančios 1974 m. Lietuvių Dienos Adelaidėje pareikalaus nemažai ir finansinių išlaidų, kurių nemaža suma jau yra dabar įmokėta už visas sales ir kt. Lėšų telkimo pirmininke yra paskviesta dr. S. Pacevičienė, kuri jau anksčiau yra sekmingai organizavusi ir pati gražiai parėmusi lietuvišką veiklą Adelaidėje.

***

Lapkričio mėn. 9 dieną Adelaidėje mirė Eugenija Levickienė. Gimusi 1915 m.

Vokiečių karikatūra iš 1890 metų vaizduojanti amerikiečių ir rusų naftos tiekėjų kovą dėl Europos rinkos.

NAFTOS SĄMAIŠTIS (2)

Naftą karo reikalamis vartojo kiniečiai jau 1.000 metų prieš Kristų. Iš vežimų jie mesdavo puodus su degančia nafta į priešą. Romos legionieriai šiaurės Afrikoje kovodami su vandalais ištepėdavo pasigautas laukines kiaules su nafta, jas uždegėdavo ir gyvus fakelus paleisdavo į priešų tarpą. Parako išradimas naftos vartojimą karo reikalamis sumažino.

Prieš 150 metų nafta daugiausia buvo vartojama medicinai. Ja buvo gydomas vėžys, reumatizmas ir plaučių ligos.

1854 metų žiemą jaunas New Yorko advokatas George Bissel nutarė intensyviai pradėti ieškoti didesnių kiekių naftos, norėdamas ją panaudoti augančių miestų apšvietimui. Vaško tais laikais jau pradėjo trūkti. Bissel sudarė Seneca Oil Company, kuri į Pennsylvania naftos ieškoti pasiuntė 'pulkininku' pravaržuojamą Edwin Laurence. Iš tikro Laurence niekada kariuomenėje netarnavo ir vienintelė forma kurią jis kada nors

nešiojo buvo tik geležinkelio konduktoriaus. Tą užsiėmimą metė dėl reumatizmo. Jis turėjo patyrimą šulinių kasime ir todėl tikio Bisseliui. Titusville miestelio pakraštyje Seneca Co. nusipirko žemės sklypą, kuriame Laurence iškasdino 60 pėdų šulinį, pasiekdamas naftos sluoksnį 1859 metų rugpjūčio 29 dieną.

Naftos pumpavimas iš žemės vidaus suneramino žmones. Paplito teorija, kad naftą velniai vartoja skaistyklos ir pragaros reikalamis. Jei žmonės ją iš velnių pasivogs, tie labai supyks ir keršys... Kaip ten būtų, vietos kunigas iš tikro kreipėsi į prezidentą Lincolną prašydamas naftos pumpavimą sustabdyti...

Nafta gydančių šundaktarių tarpe buvo ir tūlas Dr. William A. Rockefeller, žinomas vėžio žinovas. Taip ji pristatė jo vizitinės kortelės. Kur jis gavo daktaro titulą ir ar išgydė bent vieną vėžio ligonį, niekas nežinojo. Jo sūnus John D. Rockefeller nafta domėjosi apšvietimo reikalamis. Su tūlu

Clark jis Clevelande įsteigė rafineriją, kuri iš naftos gamino apšvietimui tinkamą žibalą. 1870 metais jis įsteigė Standart Oil Company, kurios viešas tikslas buvo perimti galimai daugiau naftos besiverčiančių imonių ir įsteigti naftos monopolį. Įvairiais būdais 1879 metais Standard Oil jau kontroliavo 90% JAV naftos gamybos. Jos įtaka taip padidėjo kad Standard Oil buvo laikomas pavyzdžiu prie kokio išnaudojimo gali privesti neribotas kapitalizmas. 1890 m. Kongresas priėmė atitinkamą įstatymą ir galų gale 1911 m. gegužės 15 Aukščiausias Teismas patvirtino žemesnio teismo sprendimą, kuriuo Rockefellerio naftos monopolis buvo suskaldytas į 30 teisiniai ir ūkiškai nepriklausomų bendrovių. Naftos pareikalavimas per tą laiką šimteriopai padidėjo. Iš jos gaminamas benzinas pradėtas vartoti automobiliams varyti. Tų 1902 metais JAV buvo jau 23.000 Po 10 metų – milijonas.

Rockefelleris monopolį turėjo ne tik Amerikoje, bet ir Europoje. Bent iki 1865 metų kada Rusijos caras prašė švedų brolių Nobelio ir Paryžiaus bankininko de Rothschildo talkos Kaukazo versmėms eksploatuoti. Netrukus rusų nafta pradėjo konkuruoti su amerikiečių. Beveik tuo pačiu metu naftos Azijoje pradėjo ieškoti olandai ir britai. Prasiidėjo didelė kova dėl milžiniškos Kinijos rinkos, iš kurios Rockefelleris buvo išstūmęs rusus, kiniečiams pardavinėdamas savo žibalą pigiau už rusus ir dovanai bei pusdykiai išdalindamas milijonus žibalo lempų. 1911 metais Kinijos rinka pasidalino tarp savęs Rockefelleris ir olandas Deterding, Roayl Dutch kompanijos vadas, kuris susidėjo su britų Shell Co. (Tos bendrovės steigėjas Samuel, vėlesnis lordas Bearsted, pradžioje vertėsi kriauklių importu į D. Britaniją, iš tos bendrovės vardas). (vm)

(Bus daugiau)

TAUPYKITE DABAR

SANTAUPOS, PADETOS
IKI 10 DIENOS MENESIO.
NES NUOSIMČIUS NUO
MENESIO PIRMOS.

WE PAY HIGHEST RATES:
7 1/4% — 4 yr. Certificates (Min. \$10,000)
7% — 4 yr. Certificates (Min. \$5,000)

Member F.S.I.C., Washington, D.C. Equal Opportunity Lender

**Saint
Anthony
Savings**

1447 S. 49th Court • Cicero, Illinois, 60650

Phone (312) 656-6330

Open Mon., 9-8; Tues., Thurs., Fri., 9-5; Sat., 9-1; Closed Wed.

PETKUS
LAIDOJIMO ISTAIGA

Viešėdami Chicagoje aplankykite **PARAMA**
MAISTO IR LIKERIŲ KRAUTUVE

2534 WEST 69th STREET. Telefonas: RE 7-3332

Savininkai: J. JANUSAITIS ir J. MAŽEIKA

Čia rasite didžiausią pasirinkimą vietinių ir importuotų likerų ir kitokių gėrimų, gi delikatesų skyrius stebina savo įvairumu.

Kainos žemos — Pasirinkimas didelis.

APSILANKE — ĮSITIKINSITE.

DIRVA

THE LITHUANIAN
NEWSPAPER

6907 SUPERIOR AVENUE, CLEVELAND, OHIO 44103

Telephone: (216) 431-6344

MAILING ADDRESS

P. O. Box 03206, Cleveland, Ohio 44103

SECOND-CLASS POSTAGE PAID AT CLEVELAND, OHIO •
PUBLISHED TWO TIMES A WEEK EVERY WEDNESDAY AND
FRIDAY BY AMERICAN LITHUANIAN PRESS RADIO ASS'N. VILTIS
INC. • SUBSCRIPTION PER YEAR \$13.00 • SINGLE COPY 15 CENTS.

EDITOR VYTAUTAS GEDGAUDAS

ASSOCIATE EDITOR ALEKSAS LAIKŪNAS

DIRVA IŠEINA TREČIADIENIAIS IR PENKTADIENIAIS •
PRENUMERATA MEAMS \$13.00, PUSEI METŲ \$7.00 • ATSKIRO
NUMERO KAINA 15 CENTŲ • STRAIPSNIAI TRUMPINAMI IR
TAISOMI REDAKCIJOS NUOŽIŪRA • NESPAUSDINTI STRAIPSNIAI
GRAŽINAMI TIK AUTORIAM PRASANT • PAVARDE PASIRASYTI
STRAIPSNIAI NEBŪTINAI IŠREISKIA REDAKCIJOS NUOMONĘ • UŽ
SKELBIMŲ TURINĮ IR KALBĄ REDAKCIJA NEATSAKO.

REDAGUOJA: VYTAUTAS GEDGAUDAS IR ALEKSAS LAIKŪNAS

LIETUVIŠKOS SPAUDOS STEBUKLAS

Netrūksta temų, kurios yra gyvybingos lietuvių išeivijos egzistencijai. Kai kada tos temos yra kontradiktinės, daugienuomonės, reikalaujančios diskusijų. Tačiau lietuviškos periodikos tema, savo esme, yra viena reikšmingiausių, išsiveržianti už diskusijų ribų, pagrindinė ir esminė, garantuojanti lietuvių išeivijos išsilaikymą.

Kada vadiname lietuviškos spaudos temą kategorišku artimos reikšmės žodžiu stebuklas, remiamės istorijos patiektais daviniais. Lietuviškoji spauda yra tas nuostabus ryšis, kuris lašteles suriša į masę, individus suveda į visuomenę, grupes į sambūrius. Lietuvių spauda nėra komercinė, kuri rūpinasi vien tik informacija, bet idėjinė, visą savo egzistencijos prasmę grindžianti idėjos išlaikymo bei nuomoninių formavimo siekiais. Tokia spauda yra visuomenės gyvybės pareiškimas. Tai yra tos visuomenės pulsas ir kvėpavimas.

Lietuviškos spaudos stebuklas tačiau turi prozinį, paprastą, praktišką pagrindą. Tai yra aukos ir aukavimosi padarinys. Kas gi gali nepastebėti, kad su mažais savo tiražais, kainoms pašėlusiai pašokus, pašto išlaidoms padidėjus, lietuviškoji spauda nesitraukia iš savo pozicijų, nekelia prenumeratos, neatsisako nuo idėjų savo siekimų. Lietuviškosios spaudos technika, informacinė tarnyba dargi gerėja! Kas palygins bet kurio leidinio pavyzdį, pasirodžiusį prieš dvidešimt metų su šiuolaikiniu, aiškiai matys, kad išeivijos lietuviškoji spauda gyvena stebuklo ženkle.

Kiekvienas leidinys nėra vien kelių asmenų darbo vaisius, bet visuomenės gyvenimo reiškinys. Taip, pavyzdžiui, išsilaiko DIRVA. Laikraščio prenumerata nekelia kainoms pašėlusiai didėjant. Palyginus su kai kurių kitų etninių mažumų laikraščių kainom, Dirvos apimtys leidinys privalėtų būti dvigubai brangesnis. Ir ištikro 25 dolerių prenumerata nėra naujiena kitų etninių mažumų tarpe. Juk ta prenumerata įgalina leisti

savo idėjos, savo grupės prestižo, savo tautos kultūros dalies leidinį. Argi keblolika dolerių, kas yra nedidelio pirkinio vertės suma, gali turėti lemiamos reikšmės privačiam biudžetui dvylikos mėnesių bėgyje? Bet tie patys keliolika dolerių masiniai sudėti vienam tikslui ir vienam poreikiui, turi didžiulę vertę, granitino stiprumo pagrindą. Šitaip daug etninių laikraščių išsprendžia savo finansavimo problemą.

Lietuviai čia stovi idealizmo plotmėje. Dirvos prenumeratoriai gausiai remia savo laikraštį savanoriškais priedais prie prenumeratos, paskiromis aukomis. Dirvai būtų itin svarbu turėti tokią paramą per ištisus metus, ne tiktai prenumeratos atnaujinimo progomis, bet taip pat kai kurių progų skelbimais.

Reikšmingas ir kilnus būtų organizacijų noras palaikyti laikraštį tam tikslui rengiamais vakarais, pokyliais, parengimais, kurių bent dalis pelno eitu Dirvai paremti. Leidybos vyksme yra dienų, kada reikia mokėti stambesnes sumas už popieriaus užpirkimą, už pašto išlaidas... Kada tokios sumos sudėtos iš anksto, leidyba nebūna apsunkinta, finansinių problemų sunkenybė atrodo pakeliamą. Tad labai remtina tokia Dirvos talkų iniciatyva.

Dirvos skaitytojai pastebi, kad administracija nuolat prašo surasti bent vieną naują skaitytoją. Tas pareigavimas turi didžiulę idėjinę reikšmę. Laikraštis pasiekia didesnę auditoriją, idėja paskleidžiama plačiau.

Kad lietuviškosios spaudos stebuklas išeitų iš mistiško stebuklo stadijos ir atrastų praktišką realų pagrindą, Dirvos skaitytojai patys tampa stebukladariais remdami laikraščio leidimą finansiškai, reguliariai, entuziastiškai.

Iš k. VILTIES d-jos sekretorius A. Juodvalkis ir pirminkas K. Pocius tariasi DIRVOS reikalais.

Lietuvos Respublikos Prezidento Antano Smetonos 30 metų mirties sukaktį minint (3)

PUBLICISTAS

'Viltyje' lygiai šešerius metus A. Smetonos ir J. Tumo redaguotoje, buvo keliamą daugybę ir kitų aktualių lietuvių gyvenimo klausimų. Labai dideliu A. Smetonos ir artimųjų jo talkininkų darbu tenka laikyti atkaklią kovą prieš Vilniaus krašto lenkinimą. Lietuvių padėtis Vilniaus vyskupijoje buvo labai sunki, jie buvo lenkinami visokiais būdais. Lietuvių gyvenamosiose vietovėse iš bažnyčių buvo šalinama lietuviškos giesmės, pamokslai, o jų vietoje įvedami lenkiški. Lietuvių stojimas į Vilniaus kunigų seminariją buvo labai apsunkintas, kunigai, kurie reikėsi lietuvių tautinėje veikloje, buvo kilnojami iš vienos vietos į kitą arba iš lietuviškųjų parapijų nukeliami ir sulenkintas ar sugudėjusias parapijas. Muštynės bažnyčiose buvo gana dažnas reiškinys. Čia 'Viltyje' įvestame atskirame skyriuje 'Lietuvių padėjimas Vilniaus vyskupijoje' A. Smetona yra kovojęs su lenkinimais benualaidiniu griežtumu ir be atvangos. Tais klausimais rašytų straipsnių yra susidares net ištisas Smetonos raštų tomas -- 'Lietuvių santykiai su lenkais'.

Daug A. Smetonos prirašyta ir lietuvių kultūriniais rūpesčiais. Jis savo straipsniuose skatino lietuvių tautos kultūrinį atgimimą, tautinės kultūros gaivinimą bei josios ugdymą. Jis plačiai nagrinėjo visas lietuvių kultūros sritis: gimtąją kalbą, tautinį meną, literatūrą, mokslą, mokyklą, įvairias kultūrinės bei visuomeninės organizacijas ir kita. 'Viltis', išeinanti tris kartus per savaitę, buvo geriausias anu meto laikraštis, plačiai skaitomas, pasižymėjęs idomiu turiniu, ramiu ir kultūringu įvairių klausimų svarstymu. Nuopelnas už tai didžia dalimi priklauso ramiam ir nuosai kiam redaktoriui -- Smetonai.

Įvykus permainoms 'Viltyje', Smetona iš vyriausiojo redaktoriaus pareigų pasitraukė ir 1914 metais pradėjo leisti ir redaguoti 'Vairą' -- literatūros, dailės, mokslo, visuomenės ir politikos laikraštį -- žurnalą. 'Vairą' taip pat keliamas bendro sutelktinio darbo reikalas ir toliau skelbiama vienybės idėja. 1914 m. sausio 5 d. pasirodžiusiame pirmame 'Vairo' numeryje A. Smetona rašo: 'Todėl į vairininkų būrelį dera tie, kurie, supratę dabartines lietuvių atgimimo sąlygas, randa galima ir reikalinga žymėti ypač tai, kas vienija mūsų inteligentus krūvon, o ne kas skiria juos nuo kits-kito. Mūsų literatūra ir dailė dar tebėra jaunučiai, mūsų mokslas dar persilpnas, inteligentijos permaža. Tad ar neaišku, jog skirstymosi metas dar neatėjo, jog tik draugėje tegalime ką-ne-ką padaryti savo kultūros ūgiui'. Toliau pabrėžiama, jog 'apie 'Vairą' susispietę žmonės tai ne koks atsitiktinai draugėn sutapęs būrys, be tam tikros idėjos, be savo ypatingų siekimų -- ne, mus jungia bendras tautinės kultūros pagrindas, ... bendra sielos kultūra, auklėjama krikščionybės principais'. Ir iki 1915 metų rudens, kada Vilnių užėmė vokiečiai sustabdė laikraščio leidimą, išleista 40 dailiai apipavidalintų 'Vairo' numerių, kuriuose buvo keliami pagrindiniai lietuviams rūpimieji klausimai.

Prof. J. PUZINAS

mai. Kaip ir 'Viltyje', A. Smetona bei jo artimieji bendradarbiai nuolat kėlė ir nagrinėjo srovijų santykius, svarbiaisiais lietuvių reikalais ragino jungtis bendran darban. Be to, jau susirūpinta formuoti savitą ideologiją, artimą lietuvių gyvenimui. A. Smetona tuo klausimu šiaip pasisako: 'Perdaug buvo dairomasi aplink ir žiūrima iš kitų, permaža gilnamasi savin ir nieko nereikalaujama iš savęs, dėl to ir asmens sielos kultūra apleista. Perdaug pasitikima iš kitur atėjusiais skambiais obalsiais: jų vertynė šandien privalo patikrinimo'. Čia A. Smetona turėjo galvoje ypačias tas lietuvių partijas, kurios buvo išsikūrusios pagal svetimus, ypač rusiškus partijų pavyzdžius. Ir pagaliau viltininkai bei vairininkai, atsirėmę ir savo krašto tradicijas ir specifinius lietuvių tautos poreikius, 1916 metų pabaigoje susibūrė į Tautos Pažangos partiją. Čia A. Smetona ir buvo vienas iš pagrindinių nuosaikiųjų tautininkų ideologų.

Vokiečių okupacinei valdžiai sustabdžius visų laikraščių leidimą Lietuvoje, 1915 m. rudenį, kaip minėta sustojo ir 'Vairas', geriausias ir gražiausias ano meto iliustruotas žurnalas, leistas ir redaguotas A. Smetonos. Ir tik 1917 metų rugsėjo mėn. 6 d. vokiečiams leidus spausdinti 'Lietuvos Aidą', pirmą lietuviškos minties laikraštį Vilniuje, A. Smetona tampa to oficialaus Lietuvos Tarybos organo redaktoriu. Būdinga, kad čia redakcijoje po vienu stogu sutilpo įvairių įsitikinimų žmonės: pažangiečiai A. Smetona, Liudas Noreika, kun. J. Tumas, Juozas Tūbelis, socialdemokratai Mykolas Biržiška, Feliksas Bugailiškis, krikščionys demokrat Aleksandras Stulginskis, kun. dr. J. Stankevičius, demokratai dr. J. Šaulys, Pet-

ras Klimas. 'Lietuvos Aidas' pradžioje ėjo du kartus per savaitę, vėliau tapo dienraščiu ir į 1918 metų galą, kada Lietuvos valstybinės įstaigos dėl bolševikų isiveržimo Lietuvos turėjo keltis iš Vilniaus į Kauną, laikraštis buvo leidžiamas tris kartus per savaitę. Tat darbo buvo apstu.

Lietuvos valstybės atstatymo metu, kada A. Smetonai teko būti Valstybės Tarybos pirmininku ir po to Valstybės prezidentu, jo publicistinis darbas daugiau ar mažiau nutrūko. Tik išėjęs iš valdžios, 1921-1924 metais A. Smetona redagavo visą eilę Tautos Pažangos partijos laikraščių: Lietuvių Balsą, Tautos Balsą, Tėvynės Balsą, Krašto Balsą, Vairą, Irklą, Tautos Vairą ir dar kitokiais pavadinimais leistus vienkartinius leidinius. Čia įvairiais 'balsais' ir 'vairais' suminėti laikraščiai dėl opozicijos to meto vyriausybei buvo nuolat uždarinėjami, o pats redaktorius dažnokai baudžiamas. Vėliau, pradėjęs dirbti Lietuvos Universitete ir 1926 metų gale tapęs prezidentu, jau nebegalėjo atsidėti savo mėgiamam publicistiniam darbui.

Kaip matyti iš I. Kisino paraštos 'Antano Smetonos bibliografija ir bio-bibliografija' (1935, 609 p.), nuo 1900 iki 1934 m. yra susidarę daugiau kaip 1600 paties A. Smetonos raštų ar tvarkytų raštų. Rašyta labai įvairiomis temomis. Kaip rodo I. Kisino suvestiniai duomenys, daugiausia rašyta socialiniais klausimais (62,7%). Kitos sritys: filosofija -- 15,43%, bendrybės -- 8,26%, istorija -- 4,89%, taikomieji mokslai -- 2,68%, kalbos reikalai -- 2,63%, menas, sportas -- 1,58% ir kt. (I. Kisinas, Antano Smetonos bibliografija, p. XXIX). Dažniausiai vartoti slapyvardžiai ir kriptonimai: A. S., A. Sm., A. Užgiritietis, Lėnas, V., Vilniškis, V-is.

(Bus daugiau)

■ laiškai Dirvai

Šių metų didysis sukaustuvininkas — ANTANAS SMETONA

Šių metų kalendorius mena mums didelę asmenybę ir didelę sukaktį. Tai ANTANAS SMETONA pirmasis Lietuvos Respublikos Prezidentas ir šimtametė sukaktis nuo jo gimimo, kurią turėsime šių metų rugpiūčio 10 d.

Šios lietuvių tautos įžymiosios asmenybės yra ir kita -- 30 metų nuo jo mirties -- sukaktis, kuri jau čia pat -- sausio 9 d.

Antanas Smetona yra minėtinai, labai minėtinai, kaip gražusis tautos pavyzdys, minėtinai dėl jo dramatinio gyvenimo, minėtinai dėl jo tragiško gyvenimo galo, pagaliau, minėtinai ir tam, kad jis būtų iškeltas iš apipustymų neteisybėmis, iškeltas didesnės teisybės švieson.

Štai, prieš save turiu 1921 metais išleistą 'Lietuvos Albumą', kuriame yra sudėta daugelis atvaizdų iškilųjų mūsų tautos asmenų, kylant Lietuvai laisvėn. Tame albume pirmuoju idėtas 'ANTANAS SMETONA -- Pirmasis Lietuvos Valstybės Prezidentas'. To paties albumo 388-393 puslapiuose yra duota jo biografija, ku-

ri turi tokią pradžią: 'Iš visu mūsų visuomenės ir politikos veikėjų pastarųjų penkiolikos metų laikotarpyje (1905-1920) pirmoji vieta priklauso, be abejo, Antanui Smetonai. Priklauso ji A. Smetonai visais žvilgsniais: ir dėl jo einamųjų pareigų svarbumo, ir dėl jo populiarumo ir įtakos mūsų visuomenėje, ir dėl jo nuveiktų darbų. Visų pirmausia, Ant. Smetona buvo pirmiausias po ilgą vergijos amžių atnaujintosios Lietuvos valstybės suverenumo nešiotas -- pirmasis Lietuvos respublikos prezidentas. Bet ir be to, ne kam kitam, tik A. Smetonai turėtų priderėti tarp mūsų to laikotarpio veikėjų pirmenybė. Ir būsimasis mūsų laikų Lietuvos istorikas, kurią mūsų visuomeniniai valstybinio plėtojimosi fazę užkliudys, kiekviena žingsnyje turės užkliudyti ir Antano Smetonos vardą. Ypačias gi didelės reikšmės mūsų gyvenimui turi Smetona 1905-1919 m.'

Praeiti patylom pro šių metų A. Smetonos šimtme-

tį būtų nedovanotina. Tad reikia sukrusti jau dabar.

A. D-ys

KUR LOGIKA?

Balių bei švenčių rengėjai įvairiomis progomis rūpinasi sukviešti galimai daugiau publikos viliodami karvais net visai žemo lygio gundymais, pav., 'bus lietuviško skonio vaišės, kurias nemokamai aukos ponias XY...' Nuėjęs gauni gabalėlį ne pirmo šviežumo dešros ir šutintų kopūstų. Valgai ir galvoji, argi tikrai mūsų tokia kultūringa tauta tikėtai tokį tradicinį maistą teturėjo, apie kurio netinkamumą ypač vyresniam amžiui medicinos požiūriu ne kartą rašė dr. Adomavičius Drauge, siūlydamas daugiau rūpintis lietuviškos dvasios reikalais negu dešra ir kopūstais. Nejaugi mes gyvendami tokioj turtingoj Amerikoje tiek išbadėjome, kad ne kultūrine programa, o tiktai valgių tegalime būti sukviešti į reikšmingų tautinių kultūrinių parengimų šventes?

Arba štai be atvangos teko girdėti radijo bangomis kvietimą į Naujų Metų sutikimo balių, kur vienam asmeniui kainuos 20 dol., o ponias XY tam baliui nemokamai aukoja lietuviško skonio vaišės. Klausau ir galvoju bet niekaip negaliu suprasti, kas, kam ir ką aukoja, jeigu kiekvienas dalyvis užsimoka 20 dol. už vakarienę. Būčiau dėkingas mūsų moterims jeigu jos paskelbtų kuriame nors laikraštyje visus lietuviško skonio valgius, kad mūsų lietuviškasis meniu praturtėtų.

Tos logikos pasigendama ir kitur, pav., radijo bangomis girdime tokį skelbimą: 'pirkite bilietus ekskursijoms ir atostogoms per X kelionų istaigą, kuri iš klientų nieko neima už patarnavimą, jos uždarbis ateina iš lėktuvų kompanijų...'.

Bet mano logika sako, kad iš keleivių pragyvenimą daro ne tik minėta agentūra, bet ir tos kompanijos. Manau, kad keleiviai jiems ir nepavydi, bet kam reikia žmones klaidinti.

K.R.
New York

• JAV LB švietimo taryba patvirtino ir išsiuntė mokykloms naują lietuvių literatūros programą aukštesniųjų lituanistinių mokyklų V-VIII klasėms arba IX-XII skyriams. Naują programą paruošė komisija, vadovaujama Chicagos aukštesniosios lituanistinės mokyklos direktoriaus Juozo Masilionio.

Kol bus parašyti nauji vadovėliai, literatūros mokytojai prašomi naudotis Chicagos aukšt. lituan. mokyklos anksčiau išleistais vadovėliais.

• JAV LB švietimo taryba skelbia III-jį Jaunimo skaitinių konkursą, kurio taisyklės bus paskelbtos vėliau. Konkurso įvykdymu rūpinasi Jaunimo skaitinių komisija, kuriai vadovauja Pedagoginio Lituanistikos Instituto lektorė ir švietimo tarybos narė Stasė Petersonienė.

• Maironio parko salė, esanti Shrewsbury, Mass., per Kalėdas sudegė iki pamatų. Gaisro priežastis neįšaiškinta. Anot pirm. K. Adomavičiaus nuostolių padaryta už pusę milijono dolerių, tuo tarpu pastatas būvęs apdraustas tik 350,000 dol. sumai.

DR. JUOŽA JURKŪNĄ AMŽINYBĖN PALYDĖJUS

V. MAŽEIKIENĖ, Los Angeles, Ca.

1973 m. gruodžio mėn. 17 d. pirmadienį (prieš pat vidurnaktį) iš Harbor City esančios Kaiserio ligoninės, esant jo mylimai šeimai šalia, mirties Angelas pasiūkė į amžinybę vėžio ligos palaužta taurų lietuvi Dr. Juozą Jurkūną, palikusi dideliame nuliūdime savo mylimą žmoną Reginą, sūnų Saulių ir Antaną su šeima, bei artimus gimes Suvalkų trikampyje.

A. a. dr. Juozas Jurkūnas buvo gimęs 1904 m. sausio 16 d., Seinių apskrityje, Pašėvių kaime; šiame krašte pradėjo ir pirmuosius savo žingsnius moksle. Atvykęs į Kauną, 1926 m. baigė suaugusių gimnaziją ir tais pačiais metais įstojo į Vytauto Didžiojo universitetą — teisių fakultetą. 1929 m. gavęs stipendiją, išvyko į Belgiją ir Briuselio universitete studijavo jūrų teisę ir tarptautinę prekybą, kuri baigęs 1931 m. apgynė disertaciją temoje: Klaipėdos uosto juridinis statusas, ir čia išgijo jūros teisių daktaro laipsnį.

Velionis pasižymėjo savo jaunystėje ir visuomeniniame judėjime: Lazdijų gimnazijoje jo pastangomis buvo įkurta moksleiviams tautinė organizacija „Ąžuolas“. 1921 m. velionis buvo aktyvus Seinams vaduoti Sąjungoje, kuri 1952 m. įsijungė į Vilniaus vaduoti Sąjungą. Kaune įstojo į Neo-Lithuania korporaciją ir vėliau tapo šios korporacijos filisteriu. Studijuodamas Briuselyje buvo Lietuvių studentų Sąjungos pirmininku. Jo pastangomis 1929-31 m. laikotarpyje Briuselio istoriniame bei pasauliniame muziejuje buvo įsteigtas ir Lietuvos skyrius.

Grįžęs iš užsienio atgal į Lietuvą, dr. J. Jurkūnas stengėsi išgytys moksle žinias panaudoti savo tėvynės gerbūviui kelti. 1933 m. atlieka karinę prievolę, baigdamas aspirantų Karo mokyklą. 1934 m. dr. J. Jurkūnas atsiranda Klaipėdoje ir čia jo pastangomis įvyksta didžiulė — pirmoji Jūros Diena. 1935 m. jis yra Klaipėdoje paskiriamas pirmuoju jūrininkystės inspektorium, o 1936 m. tampa Klaipėdos uosto juriskonsultas,

A. A. Dr. J. Jurkūnas

suredaguodamas tais pačiais metais kovo 10 d. prekybiniams laivams vadovybės įstatymą, kuris buvo priimtas ir paskelbtas. Jo pastangomis tais pačiais metais atidaroma ir būriavimo mokykla. 1938 m. dr. J. Jurkūnas grįžta į Kauną ir pereina dirbti Užsienio Reikalų Ministerijon, iš kur buvo paskirtas į Taliną Lietuvos Pasiuntinybės sekretorium, o 1940 m. paskiriamas į Lietuvos Pasiuntinybę Berlyne, kuri Lietuvos okupacijos metais buvo likviduota.

Pasibaigus karui, dr. J. Jurkūnas gyveno Vokietijoje iš kur 1949 m. atvyko į JAV ir įsikūrė New Yorko valstijoje, kur 1951 m. Stanforde veda Reginą Kešelionienę, tapdamas tėveliu jos sūnui Antanėliui. 1955 m. jo šeima praturtėja sūnum Sauliuku. 1956 m. dr. J. Jurkūnas su šeima įsikūrė Los Angelėje, kur tuoj pat įsijungė į lietuvišką veiklą, ypač į Tautinės srovės judėjimą. Kuriantis Lietuvių Tautiniams Namams, jis vadovavo sudarytai pirmojo Komisijai, o vėliau tapo pirmuoju Tautinių Namų pirmininku. Jo bendraminčiai pažino dr. J. Jurkūną kaip nuosirdų be galo pareigingą bei džentelmenišką tautininką, kuris toleravo ir kitų pakraipų lietuvių ir jų pozityvią veiklą. Kelis metus iš eilės dr. J. Jurkūnas yra buvęs ir Los Angeles Lietuvių Bendruomenės Valdyboje. Įsikūrus Los Angelėje jūrų skautams dr. J. Jurkūnas tuoj pat į jų eiles įjungė savo

abudu sūnus ir stengėsi visokeriopai padėti visam jūrų skautų judėjimui, patiekdamas jaunimui daug žinių apie Klaipėdos uostą ir Baltijos jūrą. Jūrų skautams stovyklaujant Catalinės saloje (apie 30 mylių nuo Los Angeles) dr. J. Jurkūnas su savo žmona Regina dažnai kartu su jais stovyklavavo, kartais per naktį jūroje su savo prieteliu žvejodamas, kad būtų sekančią dieną kuo pavaišinti stovyklaujančius skautus bei jų svečius. Pasibaigus jūrų skautų stovyklai, dažnai tekdavę pastebėti jų gražųjį namų kiemėlį esantį užimtą įvairiais skautų rakandais bei „Pingvinas“ laiveliu, kuris dažnai ten būdavo remontuojamas bei dažomas o ten dirbą skautukai mielų šeiminių rūpestingai globojami bei vaišunami. Tame pačiame kiemelyje, dr. J. Jurkūnui būnat Tautinės Sąjungos pirmininku, buvo surengta didelė ir orazi šios skryžiaus gegužinė.

Dr. J. Jurkūnas, visuomet pastebimai geros nuotaikos, mėgo net privačiuose susitikimuose kalbėti ne asmeniškai, bet daugiausiai įvairiais lietuvių liečiančiais klausimais; jo nuomone, kad Lietuva kelsis ir vėl laisvam bei nepriklausomam gyvenimui — buvo daugiau negu tikra. Jo žodžiais, kad: „Gyvenimas eina savo keliu, daug kas keičiasi, progresuoja, tačiau ne pagrindiniai gamtos dėsniai, kurie niekad nesikeis, taip kaip ir Aukščiausiojo duotas žmogui nesikeičiantis noras būti visuomet laisvam pilna to žodžio prasme“ — skamba labai įtikinančiai. Taip pat labai imponuojančiai ir įtikinančiai dr. J. Jurkūnas turėjo progos per žurnalisto Vladą Bakūną pareikšti savo nuomonę į laikraštį Naujienos liečiančius okupuotos Lietuvos solistų koncertus laisvajame pasaulyje. Apklašinėjamas jis pasakė: — „Ir pirmiau ir dabar esu tos pačios nuomonės, kad tokie koncertai mums išeiviams yra nepageidaujami. Mums kaip diena yra aišku kas po jais slepiasi ir kokių tikslų jais paverčėjas siekia mūsų tarpe. Visų pirma pažymė-

tina, kad boikotuojama ne svečias lietuviai ir menas, bet okupanto machiaveliškos užmačios ir tikslai. Todėl mes neskatiname okupuotos Lietuvos menininkus dainuoti prie Tėvynės karsito ir tuo pelnyti meno kreditą“. Žurnalisto V. Bakūno paklaustas: „Kuo tamstos nuomone, tokie koncertai yra žalingi politinei prasme? dr. J. Jurkūnas atsakė: „Į tai jau yra išsamiai ataskyta keletą kartų mūsų spaudoje. Svarbiausia politinė žala būtų, jei mes, tokiais koncertais sukeltume Amerikos vyriausybėje itarimą, jog mes minkštėjame, atsisakome rezistencijos, užmezgame, kad ir netiesioginiai, ryšius su okupantu ir tuo ji pripažįstame viešpaučiu pavergtoje Tėvynėje“. Tokiu atveju mes labai galėtume pakirsti Amerikos vyriausybės ryžtą laikytis Baltijos valstybių okupacijos nepripažinimo dabartinės linijos. Iš visų dr. J. Jurkūno pasisakymų, turime konstatuoti, kad tai asmuo, kuris labai gerai orientavosi įvairiuose gyvenimo bei politikos klausimuose, todėl jo pasitraukimas iš gyvųjų tarpo yra didelis nuostolis visai lietuvių išeivijai.

Velionio palaikai gruodžio mėn. 21 d. 7:30 v.v. buvo atvežti į Los Angeles Šv. Kazimiero bažnyčią, kuri buvo pilna jo draugu, visuomenės veikėjų bei jo gerbėjų. Karštą įnešę į bažnyčią velionies kolegos neolituanai, kurie taip pat per visas bažnytines apeigas stovėjo prie karto garbės sargyboje. Prelatas Jonas Kučingis, prieš sukalbant rožančių už velionies sielą tarė liūdną ir šiltą atsisveikinimo žodį, pavadindamas jį buvusiu savo prieteliu.

Bažnyčioje solo giedojo Birutė Dabšienė, Janina Čekanauskienė ir Rimtautas Dabšys. Gruodžio m. 22 d. po gedulingų mišių velionies karstas, lydimas ilgos mašinų vilkstinės buvo nuvežtas į šv. Kryžiaus kapines — Culver City, palydint kun. dr. A. Olšauskui; čia grabnešiais buvo neolituanai, Tautinės Sąjungos bei Tautinių namų nariai A. Mažeika, velionio šeimos paprašytas pravedė prie kapo atsisveikinimo ceremonijas; pirmas žodį tarė Los Angeles ALT pirmininkas A. Skirius, Lietuvių Bendruome-

nės Vakarų Apygardos vardu — pirm. K. Prišmantas, Tautinės Sąjungos, Vilties Draugijos ir Tautinių Namų vardu — A. Mažeika, Los Angeles žurnalisto vardu — dr. G. Valančius. Į Laisvę žurnalo vardu — redaktorius J. Kojelis ir Korporacijos Neo-Lithuania vardu — E. Balceris. Velionies šeimos vardu padėkos žodį visiems už atsilankymą tarė sūnus Antanas Kešelionis. Poniai Reginai Jurkūnienei buvo įteikta ant karsto buvusi jos vyro Neo-Lithuania kor-

poranto kepuraitė ir juostelė. Po to sugiedota giesmė „Marija, Marija“ ir Lietuvos himnas, kuris vėjo ir medžių šlamesyje atrodė, skambėjo ne tik kaip pagarba velionui, bet kaip ir priesaika mūsų pavergtai Tėvynei, dedant visas pastangas, kad jai greičiau išauštų laisvės rytas.

Skaitykit ir platinkit
DIRVĄ

LAI DOTUVIŲ DIREKTORIAI

MAŽEIKA & EVANS

6845 SO. WESTERN AVE., CHICAGO, ILL.

TRY S MODERNISKOS
AIR-CONDITIONED KOPLYČIOS

Mašinoms vieta

REpublic 7-8600 REpublic 7-8601

CHAMPION

DRAFTSMAN

Must have 5 years drafting experience, ability to calculate dimensions, tolerances, fits and selection of machine and systems components. An understanding of machine shop practices & measurement principles knowledge of hydraulic pneumatic, and electrical systems.

APPLY AT EMPLOYMENT OFFICE
8 A. M. to 3 P. M. OR SEND RESUME TO: C. D. SEIDL

CHAMPION SPARK PLUG CO.

20000 Conner, East Side, Detroit, Mich. 48234

An Equal Opportunity Employer (2-4)

FIRST CLASS MACHINISTS

Earn \$15,000 to 16,500 in NEXT 12 MONTHS

That is not the limit, but, it is a realistic figure for an experience job shop machinist that can do the work, likes challenging jobs, and would like to belong to the leading company of its kind in the South.

CONTACT INDUSTRIAL RELATIONS

WRIGHT INDUSTRIES INC.

707 Spence Lane Nashville, Tenn. 37210
(615) 259-2348

An Equal Opportunity Employer (2-3)

Petronėlė Orintaitė

Gaudvytis

DIRVOS PREMIJUOTA NOVELĖ

(7)

Gaudvydis šyptelia, bet apsidvaldo, kad balsu nesukvatotų. Jis šiandien geroj nuotaikoje, kaip niekad. Tad gali būti atviras ir nuosirdus.

— Mane toks kvailas kutulys suėmė, kad judu baisiai apsigandę: pirštų galais stypinėjate, šermeniniais veidais — lyg aš jau lavonu ant lentos pašarvotas...

— Kad ir atrodei lavonu... Balta marška ištiesai užvyturiuotas, vos pora plyšelių pro užraiščius žybs, — lėtai pasako mama ir gailiai atsidūsta. Ji atrodo pasenėjusi ir susmulkėjusi, žemyn susmegusi. Akys vidun įdubę, taip sūnaus nelaimę pergyvena.

— O dar sakykis, — tėvas grubiai dribtelia kitą pasiteiravimą: — Ar tuomet... buvai išgėręs? O gal tos... biaurybės prisirūkęs, prisiragavęs...

Gaudvyčio žvilgsnis plykst sublizga, lūpa virptelia. Netrukęs atžeria atsaką:

— Ne, tėti. Nei kanapės, nei kitų narkotikų — aš neliečiu. Dar tiek proto turiu, nebijokite. Nenoriu, kad man smegenys į drebučius pavirstų. Mačiau nesykį, kaip žmogus — nebe žmogus, kvailu paklaikėliu pavirtęs, skeryčiojasi...

— Ir ne alaus nebuvai truktelėjęs?

— Tokia man laimė pasitaikė, šį kartą — anei lašo! Juk būnu kai kada ir aš nesusaus. Bet čia taip Dievo duota... Tiktai anas buvo įkaušęs, žaltys! Todėl ir užkliuvo, trenkė į šoną, kaip pasitūlis...

— Matai, ir nelaimė iš to. Kad visi protą turėtų, tie važiuotojai... Juoba naktį.

— Kvailių visada buvo ir bus, — prakalba sūnus užsidedgdamas. — Ypač jauni. Tokiems tik botagu tvarką padarysi. Įstatymais pritvoti reikia.

— Bene šalapatrįai ko klauso...

— O, kalėjimo daugelis paklauso. Subrukti ten, kas prisimaukęs už vairo čiumpa, būtų tvarka.

— Vaikė, juk ir pats ne kitaip. Be gurkšnio neapsieini. Ir važinėji.

— Žinau. Man šita pamoka ne pro šalį — tai mokslas! — prisimerkęs ligonis svarsto kažką. Dabar sakysiu: nuo šio karto — gana! Brangią pamoką gavau, gal ir veide randai žymėsis dar ilgokai, neduos pamiršti. Įsidėmėkite mano žodį: iš gėrikų partijos išsibraukiu galutinai! Automobilis ir maukas nesiderina, reikia vieną iš dviejų rinktis. Čia lovoje nuobodžiu prikalts daug galykų permąščiau. Juk tai pamišėliška! Argi sveiko proto žmogui taip žaisti savo ir kitų gyvybėmis?

***

Po tos nelaimės, laimingai pasibaigusios, vėjogauda studentas vėl tartum truputėlį surimtėjo. Ir jau sąžiningai svaigalo vengė. O jei kas būdavo iš draugų nusistebės arba pašieps, jis trumpai numoja: atsibodo, nebeskanu tapo, ar būtinai turiu paskui kitų uodegą sekti? Kiekvienam savas skonis.

Netrukus tėvai pajuto, kad — ir būdas pusėtinai pasikeitė. Žingsniai minkštesni, durys tiek skaudžiai nebeitrė. Net ir juokas nebe toks raizžiai skardus, kaip anksčiau sienas plėsdavo! Pamažu ir išvaizda glotniau apsigrėbstė: plaukai nesidraiko šluotražiais kaktoje, batai blizgiau nušepčiuoti, švarkas tiesiai

susegiotas. Jau atsimena ir padus į kojinių patiesalą prie slenksčio brūkštelti vidun žengiant. Sakytum, šventos dvasios įgauna vaikiš, tik ar ilgai? — spėliojo tėvai ir viltimi kurstėsi. Bet šitokią vijūną pramušgalvį — niekada neužtikrintas, ką jis netikėtai subirzgins...

Ir štai sekmadienio pavakare parbilda namo dviese, su mergina susitvėrę rankom. Tokia liesutė, čiuplutė, tamsbėriai garbiniai maskatuoja per pečius. Ir baisiai trumpučiu sijonėliu, lyg audeklo pritrūktas.

— Susipažinkite, Raselė — mano sužadėtinė! Tai yra Teresė Šilvonytė, irgi studentė, — pristato jis tėvams jokiomis įžangomis negaišdamas ir saldžiodžiais nesismulkindamas. Ir tuo pačiu ruožtu tvoja paskutinį antspaudą: — Per keturias savaites vestuvės! Mudu abu taip sutarėva...

Gintylai, nors jau šių laikų netikėtumais aštrokai pagrūdinti, vis viena gerokai apstulbsta. Tačiau tuoj atsikvoši ir — visom jėgom išskelia šypsenas, sveikina ir giria būsimą marčią. Ką gi kita darys? Ne jų valia. Džiaukis ką gavęs ir skubėk dėkoti.

Vėliau, kai saviškė išlydėjęs, grįžta pats vienas, tėvai prispeičia nuodugnau pakvosti:

— Kodėl taip staigiai? Toks jaunas... Pravartu dar pabendrauti, arčiau įsipažinti.

— O, jau trejetas mėnesių mudu gretom vaikštinėjame. Jos tėvus gi pažįstate?

— Bet, vaikeli, reikės gražiai vestuvėm pasiruošti, ne šitaip urmu. Visam gyvenimui telieka įspūdis, — mama sukloja delnus ir linksi, vokais mirkčioja, lyg bėdai ištikus.

— Nekokia čia skuba, mama. Manau, ir taip per ilgai nudelsiau nevedęs, — juokus mizgina studentas, tėvų pastabų nė dabon nedėdamas. — Galėjau šešiolikiniu pačią parvesti, tai jau vaikiaičių pustuzinį supumėte! O šiandien — vyras po ūsu, kaip sako, ko snausti?

(Bus daugiau)

KŪRYBA IR MOKSLAS

Solženicinas su žmona Nadia ir sūnumi Jermolaju.

Nauja Aleksandro Solženicino knyga (2)

RIMAS DAIGŪNAS

Pirmasis rusų ispūdis 'Ivanui Denisovičiui' pasirodžius, atrodo, buvo kur kas santūresnis, kaip tai buvo užsienio kremnologistų visuomenėje. Savo laiku buvo suimtas, kalintas, nukankintas nepaprasto subtilumo poetas, priklausęs režimo naikinamai 'akmeistų' atšakai Osipas Mandelštamas. Poetas buvo žydų tautybės. Tokie surusėję žydai itin subtiliais savo kūriniais praturtino rusų meną. Vienas tokių rusų dailės milžinų yra A. Čechovo draugas dailininkas I. Levitanas. Kažin kaip intuityviai Osipa Mandelštama lygina su rusų gamtos dainiumi dailininku Levitanu.

Benaikindami poetus akmeistus sunaikino ir Mandelštama. Jo našlė, nepaprastos drąsos ir energijos moteris, sovietinių teroro įtaigų vėtyta ir mėtyta, per dvidešimt metų rinko medžiagą apie savo vyro tremtį ir kalinimą. Ji buvo tremta ir kalinta. Bene 1969 jai pavyko išsmugliuoti į Paryžių savo memuarus. Vienoje vietoje yra vaizdi užuo-

mina apie 'Ivaną Denisovičių'.

— Solženicinas neparodė mums tikrovės, — sako Mandelštame našlė. — Tikrovė yra baisesnė už teksto vaizdus. Ivano Denisovičiaus lageris tėra tik sanatorija, lyginant tai su tikromis naikinimo stovyklomis.

Mandelštamo našlės pareikimą patvirtina NKGB tardytojas, kuris jos eopėjos metu, pasiteirauja:

— Pažįsti, ar bent girdėjai apie Lubianką ir Vladimirką, — mini tardytojas sunkaus įkalinimo kalėjimus, kur veikė vienučių ir 'štrafo' kamerų sistema, tai yra tikros sanatorijos, palyginus su Lefortovu. Pakliuvusi į Lefortovą, tu svajosi, kaip apie rojų, apie Lubianką ir Vladimirovką.

Kadaise Lefortovo buvo aristokratišku Maskvos priemiestiu. Didikų rūmuose buvo įkurti kalėjimai, kuriais gąsdina tardomuosius net NKGB tardytojas!

Ir šis būdingasis pokalbis mums rodo, kad sovietų pavaldiniams Solženicinas, netik kad nepapasakojo nau-

jovių, bet kad jis tą naują, perkeldamas į beletristikos sferą, apšvelnino, užtūšavo realybės siaubą. Legerinės Solženicino reveliacijos kam kam, bet lietuviams tikrai nėra nei naujovė, nei sensacija. Lietuvių tauta matė per daug sovietinės 'realybės'. Ir savo memuarinėje literatūroje lietuvių turi gerokai medžiagos šurpinti vis dar nepametusį (kai kur ir kai kada) humanistinių dorybių pasaulį. Kuo, sakysim, skiriasi nuo 'Gulag Archipelago' medžiagos lakoniški, tiksūs ir baisūs buv. Kersteno komisijos liudijimai? Bet sensacingajai spaudai tada buvo vis tai 'neįdomu'. Sensacinumą mėgstanti spauda trokšta asmens, kuris pats būtų sensacija. Likimas buvo palankus Aleksandrui Solženicinui: jis tapo pasauline sensacija kaippo asmuo. Mes, lietuviai, turime ieškoti ryšio su juo. Mums netinka kažin kaip urapatritiškai ir snobiškai, kaip tai pasitaike mūsų spaudoje, kaltinti Solženiciną aklu didžiariškimu už tai, kad savo veikale skirtame Pirmajam Pasauliniam karui, autorius nepastebėjo armijos bėgimo metu lietuviško landšafto! Juk kiekvienas to romano asmuo į aplinką bei landšaftą žiūrėjo 1914 metų žmogaus akimis. Štai garsūs rusų poetas A. Blokas 1909 metais sustojęs

(Nukelta į 6 psl.)

IŠLEISTAS NAUJAS SPALVOTAS LIETUVOS ŽEMĖLAPIS

JAV LB švietimo Taryba išleido didelio formato (sulankstomą, suvyniojamą ir pakabinamą) spalvotą Lietuvos žemėlapi, kurį sudarė J. Andrius ir atspaudė Rand & McNally žemėlapių leidykla Chicagoje. Tai fizinis, su politinėmis sienomis Lietuvos žemėlapis, svarbiausia skirtas liuanistinėms mokykloms. Žemėlapis stambaus formato: jo dydis 59 coliai (150 cm.) ir 48 coliai (120 cm.). spalvotas su kalnuotumo laiptu iki 100 metrų.

Žemėlapiu kalnos: be lazdy — sulankstytas voke arba susuktas tūtoje \$15.00; su lazdomis — nepaklijuotas — \$20.00; paklijuotas ant drobės — \$35.00; paklijuotas ant drobės ir įtraukiamas spyruoklėmis į metalinį kiautą — \$50.00.

Užsisakyti galima švietimo Taryboje, rašant šiuo adresu: R. Kosmonas, 7209 So. Mozart, Chicago, Illinois 60629.

Pasiskubinkite žemėlapių įsigyti, nes jo išleista nedidelis tiražas.

Adomo Galdiko kūrinių parodos suruošime talkininkavusieji: dail. T. Valius, Moters redaktorė N. Kulpa-Kulpavičienė, dail. H. Žmuidzinienė, Lietuvos gen. konsulas dr. J. Žmuidzinas, vyr. seselė Margarita, architektas dr. A. Kulpa-Kulpavičius.

S. Dabkaus nuotrauka

ADOMUI GALDIKUI TAPYTI BUVO TAS PATS, KAS MELSTIS...

N. Kulpavičienės rūpesčiu, Toronto lietuviai turėjo progos pamatyti gruodžio 15-16 d. Adomo Galdiko 41 paveikslą.

Parodą atidarė ir kalbą apie dailininko asmenį pasakė Lietuvos gen. konsulas Kanadoje dr. J. Žmuidzinas, gi jo kūrybinio kelio piūvį pateikė dail. T. Valius. Su naujai išleista anglų kalba monografija 'Adomas Galdikas. A. Color Odyssey' supažindino arch. dr. A. Kulpa-Kulpavičius.

Žemiau spausdiname dr. J. Žmuidzino kalbą, atidariant parodą.

Tai prieš 80 metų, kai Adomas Galdikas gimė Žemaitijoje, Mosėdžio apylinkė, apsuptoj girios su milžiniškais ąžuolais, beržynais, eglėmis ir drebulynais. Ten, beje, kilęs ir jo dėdė arkivyskupas Pranas Karevičius ir vienas šviesiausių lietuvių jėzuitų kun. Jonas Kubilius.

'Žiemos vakarais, pasakoją Galdikas, klausiausi auklių ir senelių pasakų, verpėjų dainų. Pavasarį žydėjo tryš sodai. Penkios samdinių poros dainavo: mišką valančios moterys traukdavo pirmą posmą, o vyrai ardami atsakydavo antrąjį'. Galdiko pasisakymu, jo motina be susijaudinimo ašarų negalėjusi klausyti muzikos ir dainų. Ji mėgo poeziją ir pati bandžiusi rašyti. Gi tėvas jaunystėje buvęs geras muzikantas. Kuršo bajorai atsijusdavo karietas jo tėviškėnį parsivežti baliuose pasmuikuoti. Jo tėvas šiek tiek ir tapęs, o dėdė ir visai gerai piešė. Vos trejų metų sulaukęs pradėjo, dažų neturėdamas, Galdikas tapyti suodžiais, prieš Velykas ir kaminų iškrėstais, motinos lazurkomis ir geltonu imbieru. Deja, vėliau į meną besiveržiančią Galdiko prigimtį emė kunigas dėdė stabdyti. Ir gavęs iš jo griežtą laišką, reikalaujantį baigti realinę gimnaziją ir stoti į inžinierių institutą, pasakoją Galdikas, 'nuėjau į mišką ir po mėgiamu beržu gailiai verkiau'.

Tačiau laimė jam ištisė ranka. Jo gimnaitis Gurauskas, kuris Petrapilio universitete turėjo tarnybą ir valdišką butą, nusivežė Adomą į Peterburgą. Čia jo ateitis tapti dailininku staiga pakibo ant plauko: reikėjo išlaikyti egzaminus į Stiglitzo meno mokyklą, o į ją stojančių buvo per šimtą, gi vietų tik keturios. Savaitei praėjus po egzaminų, iškabino keturias priimtų pavardes. Antrojo vietoj buvo Galdiko pavardė. 'Netikėjau savo akimis. Nuvykau pas dėdę, kuris tuo laiku klebonavo Petrapilio katedroj. Jis mane sutiko tardamas: 'Na, žinoma, neišlaikė!'. Sužinojęs, kad išlaikiau tarė: Matyt tokia Dievo valia. Ir mudu susitaikėm.'

Šie keli Galdiko jaunystės fragmentai, jo paties atskleisti, leidžia mums sudaryti išvadą, kad jis atėjo į pasaulį atsinešdamas dvasinį tėvų krautį, atėjo su pa-

šaukimu kopti į meno dausas bei su įgimtom kūrybinėm galiom, kurios nieko nelaukdamos ji sukaustė savo pančiais visam gyvenimui. Taigi, jis ne Teodoro Narbuto plunksnos likimo pavyzdys: Galdikas nesulaužys savo teptuko iki jam giltinė nepasibels.

Mėginant paryškinti kūrybines Galdiko savybes, tenka imtis palyginimų bei kontrastų. Taigi, žvilgtelkim, pavyzdžiui, į Picasso. Argi jisai — Picasso — savo pasaulėjauta ir darbais mum neprimena istorikų sukurtos senovės Romos paveikslų, vaizduojančio viską kartu: blogi ir geri, gladiatorių kautynes ir iškilmų didingumą, nuopoli ir dorybes, žmonijos tamsumas ir moksline šviesa, vergiją ir prabangą su triumfo arkomis ir tironais.

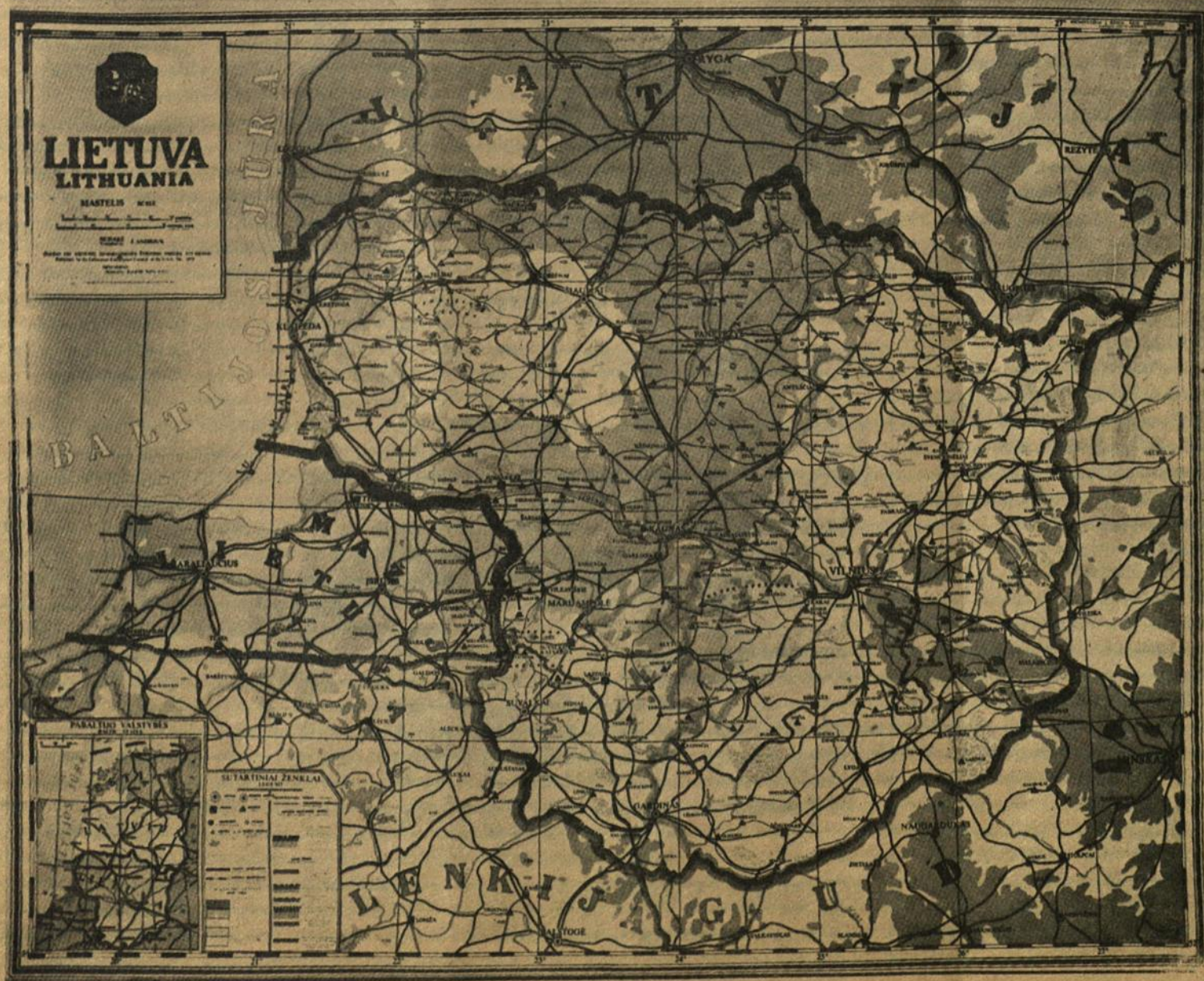
Tokio ar panašaus kontrasto bei mišinio kaip šis, juk pilna visa Picasso kūrybinė ir politinė visata.

Iš tikrųjų, savo kompartijos bilietu ir nuo komunizmo atsimetimu, savo žanrinio įvairumu, savo akrobačių mėtimusi nuo stiliaus į stilių, iš 'mėlynojo laikotarpio' į 'rausvajį', nuo kubizmo į surrealizmą, nuo skulptūros į grafiką ir keramiką, Picasso nepanašus nė į vieną menininką pasaulyje.

Po šios kiek perilgos užuolankos bei priešpastatymo, Galdikas, kad ir temperamentingas, ekspresyvus ir ūmus, išryškėja ypač savo tęstinine tematika, kaip itin konservatyvus kūrėjas be pramušgalviško keitaliojimosi ar pikasiško revoliucionieriškumo, tačiau sklindinas peizažistinio dramatiškumo. Jis, kaip medis su žeme, gyvybiniai suaugęs su Lietuvos gamta. Tai liudija jo atsiminimai paskelbti 1968 m. 'Aiduose'. Ten jis sako: '... Nuo mano numylėtos Lietuvos gamtos negalėjau atsiplėšti. ... Vos atsidūręs svetur, visas pasinėriau į kūrybą, kūrėu daugiausia peizažus, kurie priminė tėvyne.'

Neidami į Galdiko idomios ir verpetingos kūrybos platumas, negalim nepaminėti vieno svetimtaučio atsiliepimo apie jį, kaip dailininką nepametusį savo tautiško braižo. Įžymusis prancūzų kritikas Waldemar George šitaip Paryžiuje rašė: 'Pakeltas į europiečių menininkų rangą, Galdikas niekada nepamiršo, kad pirmoje eilėje jis yra lietuvis

(Nukelta į 6 psl.)

Solženicinas...

(Atkelta iš 5 psl.)

Veržbolovo (Kybartų-Virbalio) stoty, rašo 'ivažiavęs į Rusiją'. 1909 metų samprata jis geografiškai buvo tikslus. Antra vertus, jis buvo istoriškai ignorantas.

Solženicinas dabar nėra teisėjas, bet lietuviams naudingas instrumentas. Jis yra šaltinis, kuris užtikrina pasaulį, kad mūsų, lietuvių, tvirtinimai yra teisingi, o reikalavimai teisėti. Tokie pat laisvės kovos instrumentai yra mums visi tie garūs rusų rezistentai: Sacharovas, Medvedevas, Grigorienko ir kiti, iššvaistyti po konlagerius, po psichiatriškes gydyklas, po sovietijos pločius.

Solženicinas, tuo tarpu, užkariavo unikalinę politinio emigranto poziciją savo krašto teritorijoje. Jo veikla pralenkė kadaise itin garsumą Herzeną, kuris praeito amžiaus viduryje rikiavo rusų visuomenę kovoje prieš carizmą iš Londono. Solženicinas stengiasi kelti protesto balsą pačios sovietinės valstybės teritorijoje. Savaimė suprantama, jis nediskutuoja režimo problemų, eventualių korektūrų, evoliucijos. Šitaip elgtis neįmanoma. Autorius apeliuoja į humanistinius aspektus. Į konstitucijos nuostatų nevykdymą. Ir čia, mes matome, veidmainiausiai surašytoji Stalino konstitucija tapo sovietinės valstybės Achilio kulnu. Vardan tos konstitucijos nuostatų vykdymo dabar išsivystė intelektualinė disidentų strategija. Ir režimas priešintis bejėgis. Režimas gaudosi Kriminalinio statuto puslapiuose. Dalykas primena amžiną maskolišką istoriją: Dievas sau, o caras sau! Prieš šimtą metų apie tai rašė L. Tolstojus. Rašytojas pastebėjo, kaip žandaras mušė elgetą už tai, kad jis elgetavo ne ten, kur leista.

— Ar tu skaitei Evangeliją, kuri reikalauja mielaširdiškumo? — paklausė L. Tolstojus mušėikos žandaro.

Žandaras atkirto: — O tu ar skaitei police-meisterio instrukciją, kad šitoj vietoj negalima elge-

Adomo Galdiko kūrinių parodoje Toronte. Iš kairės: G. Balčiūnienė, H. Žmuidzinienė, M. Kuolienė ir dr. A. Kazlauskienė. S. Dapkaus nuotrauka

GALDIKAS...

(Atkelta iš 5 psl.)

dailininkas. Jis žino, kad jis geriausiai pasitarnaus Vakarams, ne panaikindamas savo asmeniškumą ir tapdamas dar vienu apatridu, bet praturtindamas bendrą Europos kultūros lobyną savitu tautiniu indėliu.

O kaip mūsų menininkai vertina Galdiką? Šit Viktoro Vizgirdos pasisakymas:

'Siautė audra. Lingavo vėjo blėskomi medžiai'.

'Toks buvo ir Galdiko gyvenimas bei kūryba', 'Svetimaj žemėj išsėsis Galdiko žemiškieji palaikai.

tauti?

Šio amžino dialogo šviesoje tvarkosi dabar sovietinė valstybė. Garsūs disidentai kalba apie konstituciją, režimo tarnai primena instrukcijas. Į instrukcijų sferą įeina kiekvieno pavaldinio krustelėjimo stebėjimas, įkalimai, prisipažinimų išreikalavimas kankinimais (psichiniais ir fizininiais).

Savo stambaus beletristo pajėgumu Solženicinas rezervavo temos pristatymo gilumą, panoramos plotį, kompoziciją ir įžvalgą į pasikurusių individų pasaulį. Solženicinui nebuvo gaila skirti savo talentą aktualybei, reportažinei tikrovei. Nebuvo jam ir baisu ir vėl stoti akistaton su naujais pavojais, naujais smūgiais — juk jis turi žmoną ir du sūnus. Jo gyvenvietė tikrai nėra tokia sala archipelage, kurios nepasiektų sovietinis kerštas.

(Bus daugiau)

Bet jo ... kūrybinį svaigulį, kančių ir džiaugsmo valandų liudys (jo pavaizduotos) gimtosios žemaitijos kapinaitės... rudeniniai medžiai, i tolumas nusidriekę laukai ... Ateities kartoms Galdiko kūryba lieka gaivus šaltinis — neišsenkamas darbštumo ir galingo kūrybiškumo pavyzdys.

Vertinant Galdiko paliktą kūrybinį turtą prisimintina, kad jo paveikslų yra įsigijęs visuotinė žinomas Paryžiaus dailės muziejus Jeu de Paume, o Kaune Čiurlionio dailės muziejus 1969 metais buvo suruošta net 74 jo paveikslų paroda. Prikeltinas ir nežinios palaidotas faktas, jog trisdešimt septintaisiais Pasaulinėje parodoje Paryžiuje už jo 8 iš 4 metrų dydžio triptiką, vaizduojantį Lietuvos buitį, tarptautinė teisėjų komisija Galdikui pripažino didžiąją premiją — Grand-Prix.

Galdikas, kurį asmeniškai artimai pažinojau nuo 1920 metų ir kuris buvo mano žmonos grafikos studijų profesorius Kauno meno mokykloje, yra ne tik didelis dailininkas, bet ir labai originalus ir idomi asmenybė: rūščiau už Tolminkiemio kleboną jisai barė savo mokinius bei draugus, ir tapybą laikė, nelyginant jo protėviai ugnį, šventenybę, o tapyti jam buvo tas pats, kas melstis.

Taip, Galdikas tai nuostabus meteoras, kuris sudegdamas savo liepsna skaidriai visą pusę šimto metų Lietuvos kultūros padangę. Telydi Gerbiamas N.M. seseris padėka už suteiktą galimybę pamatyti šį keturiasdešimtį jo paveikslų, nutapytų žemaitijos dangaus mėliu, rudens žarijom ir pavasarių šampanu.

• Sesuo Marija Palmira, Eglutės administratorė rašo: "Nuoširdžiai sveikinu su Naujais Metais, Eglutės redakcijos ir administracijos vardu. Sėkmės ir jėgų sunkiam, bet būtinam spaudos darbe. Viešpaties palaima telydi, o Jo jėga tepapildo darbui išalkvotą energiją".

• Š. Amerikos Lietuvių Studentų S-gos suvažiavime Detroite buvo išrinkta nauja valdyba, kurią sudaro newyorkiečiai: pirm. Gediminas Mikalauskas, vice-pirm. Rimas Vebeliūnas, išd. Petras Brukčas, sekr. Daiva Jūrytė, nariai A. Brukčas, V. Mikalauskas, R. Krilikulius.

• Darbininko redakcija ir administracija Brooklyne, N. Y., persikėlė į naujas patalpas: 341 Highland Blvd., Brooklyn, N. Y. 11207. Tel. 827-1352.

WANTED EXPERIENCED ARMATURE WINDERS STATOR WINDERS

Must be experienced on industrial motors, both AC and DC. Full time. Complete benefit program includes paid vacation, profit-sharing trust and pension plans. For interview appointment Call Mr. Platt, 216-762-9301.

AKRON CONTROLLER & MOTOR INC.
1100 HOME AVE., AKRON, OHIO
An Equal Opportunity Employer (3-5)

LIETUVIAI ŠAULIAI TREMTYJE

1974 m. Vytauto Didžiojo šaulių kuopa Chicagoje švęs 20 metų nuo jos įsteigimo sukaktį. Tai pirmoji kuopa įsteigta JAV-se. Ji didžiausia skaičiumi nariais. Išbraukus nesumokėjusių nario mokesčių, nelankančius susirinkimų ir mirusių šiuo metu Vytauto D. kuopoje yra 366 šauliai.

Kuopos valdybą sudaro 32 nariai, neįskaitant Garbės Teismo ir Kontrolės Komisijos. Kuopoje yra šios sekcijos: moterų, meno ir vaidybos, šaudymo, sporto, jaunimo; ligonių ir kapų lankymo komisijos; vėliavų, vidaus, baro tarnybos. Kuopa rūpinasi mirusiųjų šaulių palaidojimu.

Kuopa pravedė Šaulių Kultūrinę Savaitę-stovyklą, kuri įvyko š.m. birželio 17-24 dienomis 'Gintaro' vasarvietėje Union Pier, Mich.

Kuopa surengė: Vasario 16-sios, Vlado Pūtvio 100 metų ir Algirdo Budrecko 60 metų gimtadienių minėjimus. Dalyvauta per radiją ir TV.

Kuopa dalyvavo Pavergtų Tautų protesto eisenoje; Dariaus-Girėno minėjimo iškilnėse; Ramovėnų ir Lietuvių Kultūros muziejaus Kariuomenės šventės iškilnėse; Lietuvos prezidentų paminklų šventinimo iškilnėse; 650 metų Vilniaus iškilmingame minėjime ir t.t.

Kuopa suruošė keletą išvykų: surengė keletą balių, parengimų ir vaidinimų; turėjo daug valdybos posėdžių ir susirinkimų.

Kuopa turi vyrų ir moterų oktetus. Turi nemažą nuosavą knygyną.

Taigi kuopa pasižymi ne tik šauliška ir visuomenine veikla, bet ir šalpa. 1973 m. yra paskyrusi lietuviškai spaudai ir lietuvių organizacijoms paremti viso \$1.178. Tai nuopelnas darbščios vadovybės, kuriai vadovauja pirm. Vladas Išganaitis.

Vytauto Didžiojo šaulių kuopa tebūna pavyzdžiu ne tik visoms šaulių kuopoms, bet ir taip pat išeivijoje esan.

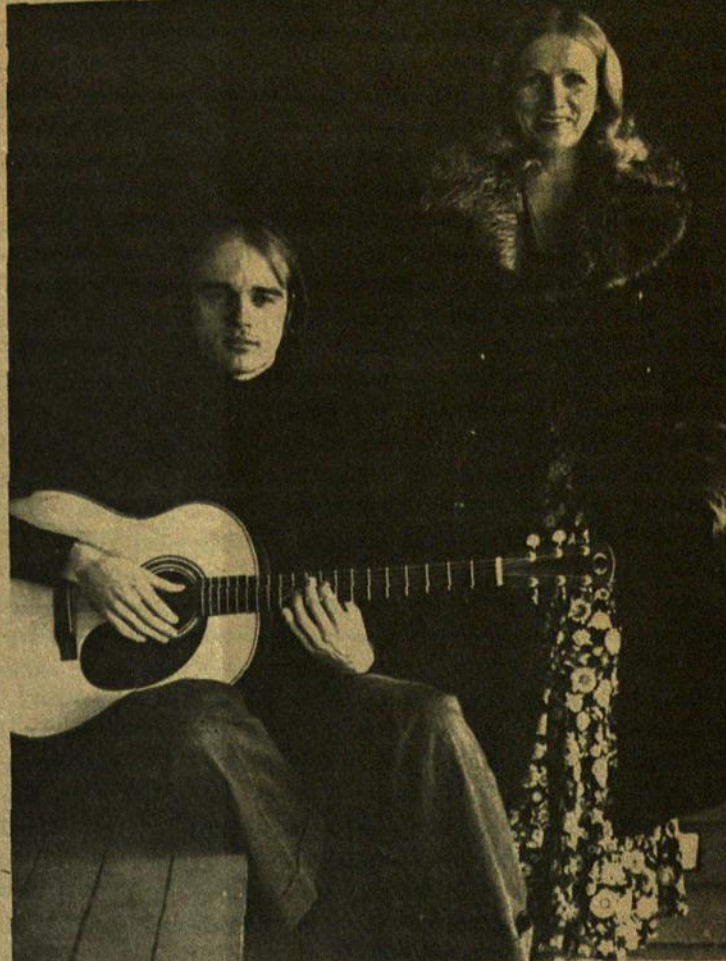
WANTED AT ONCE JOURNEYMEN OR 1ST CLASS SKILLED TOOLMAKERS AND MACHINISTS

Growing powdered metal firm needs full time permanent employees for expanding tool room. Precision tool making experience desired. First or second shift, good pay and secure future. To get in on the ground floor apply to:

SINTERED METALS DIVISION

Sealed Power Corporation
475 NORTH CENTENNIAL ST.
ZEELAND, MICHIGAN 49464

We are an equal opportunity employer (3-9)

Sol. Aldona Stempuzienė su sūnumi Linu išpildys visai naują meninę programą Lietuvos Žurnalistų Sąjungos rengiamame š.m. sausio 26 d. spaudos baliuje Chicagoje, puikioje Martinique restorano pokylių salėje. Baliaus pradžia 7 val. vak. Kvietimus į balių dar galima užsisakyti pas LZS išd. J. Janušaitį 'Paramoje' arba skambinant telefonu 737-3332. Įėjimo kaina 15 dol. asmeniui.

čioms lietuviškoms organizacijoms.

Švenčių ir N. Metų proga darbščiai kuopos vadovybei tenka padėkoti, pasveikinti ir palinkėti nepailsti ir toliau taip sėkmingai dirbti lietuvių ir pavergtos tėvynės Lietuvos išlaisvinimo bare. Alg. Budrys

DIRVAI AUKOJO

Atnaujinami prenumeratorai ir kitomis progomis aukojo šie Dirvos skaitytojai:

V. Sederavičius, Omaha	\$7.00
J. Kazlauskas, Euclid	7.00
V. Staškevičienė, Detroit	2.00
K. Baly, Grand Rapids	2.00
A. Burokas, Chicago	2.00
A. Misiūnas, Detroit	10.00
S. Čepas, Weston	7.00
V. Žmuidzin, Rochester	1.00
Chester Bogušas, Waterbury	2.00
K. Vėlyvis, N. Madison	2.00
J. Turčinskis, Chicago	3.00
M. Aukštaitė, Willowdale	15.00
E. Krokey, Margate	2.00
P. Dagys, Columbus	2.00
St. Vilkas, Detroit	7.00
V. Satkus, St. Catharines	2.00
P. Bielskus, Brooklyn	7.00
Iz. Vasyliūnas, Somerville	7.00
P. Mikoliūnas, Cleveland	2.00
P. Žilinskis, Hemet	2.00
J. Juodis, Woodhaven	2.00
T. Jureys, Chicago	7.00
K. Balčiūnas, Lemont	5.00
X. Y., Willowick	5.00
ALT S-gos Skyrius, Chicago	10.00
K. Pažėraitė, Cicero	1.00

Miami Lith. Amer. Citizen Club, Miami	15.00
P. Dabkus, Toronto	20.00
K. Ramonas, Chicago	7.00
K. Bačauskas, Woodhaven	2.00
A. Juška, Sterling Hts.	2.00
J. Damiliauskas, Stamford	5.00
V. Petraitis, Toronto	2.00
S. Antonaitis, Chicago	7.00
J. Jurkūnas, Chicago	7.00
P. Kupinskas, Elizabeth	1.00
J. Mačys, Cleveland	7.00
J. Dabrėga, Brockton	2.00
P. Bačiulis, Australia	1.00
K. Stephens, Mentor	3.00
J. Laškus, Chicago	2.00
P. Didelis, Philadelphia	2.00
J. Budreika, Toronto	2.00
P. Litvinas, Los Angeles	2.00
J. Brantas, Millbury	2.00
E. Cības, Milton	2.00
P. Mačernis, Chicago	2.00
F. Andriūnas, Wyncote	7.00
J. Gelažius, Chicago	2.00
K. Bruožis, Cleveland	2.00
J. Žebrauskas, Chicago	2.00
V. Gustinis, Rochester	2.00
T. Bartkus, Sarnia	7.00
J. Šalčiūnas, Palos Hts.	2.00
K. Karalis, Cleveland	5.00
K. Daugvydas, Detroit	5.00
A. Šalkauskas, Pittsburgh	5.00
S. Petraitis, Elizabeth	2.00
V. Andrašius, Cleveland	2.00
L. Radzickas, Ann Arbor	5.00
L. Švelnis, Needham	2.00

Visiems aukojusiems nuoširdžiai dėkojame.

Skaitykit ir platinkit DIRVA

BOILER — FIREMAN

Local chemical plant of major national corporation has immediate openings for a boiler-fireman. Must have Blue Seal or Black Seal License. Good hourly rate, excellent benefits.

For an appointment call Mr. Beck 201-354-7006

TENNECO CHEMICALS
A TENNECO COMPANY
INTERMEDIATES DIVISION
830 Magnolia Ave.
Elizabeth, N. J.

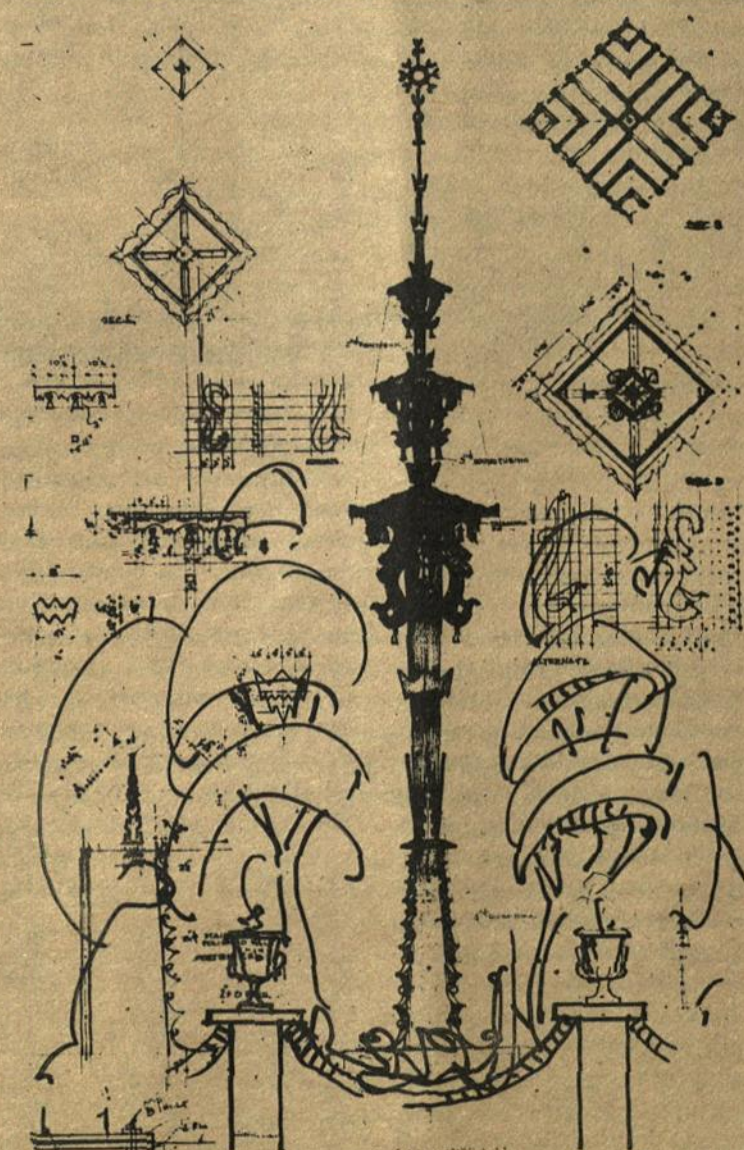
Equal Opportunity Employer M/F (96-4)

WANTED EXPERIENCED FOUNDRY HELP MAINTENANCE ELECTRICIAN Must have electrical knowledge of machine circuitry & wiring in order to apply.

Also CORE MAKERS MOLDERS STAND & AIR GRINDERS Steady work & fringe benefits. APPLY THE WESTERN FDY. CO. 310 E. 8TH ST. HOLLAND, MICH. 49423 (96-4)

ALTERATION FITTER

Must be able to fit and sew women's clothing. Full or part time. Apply ALLEN's — personnel office, Chelton Ave. and Gregg Street, Philadelphia, Pa. 19144. (96-4)

Tiems, kurie kūrė ir kuria nemirstamais darbais Lietuvos legendą pagerbti statomas Chicagoje Marquette Parke Lietuvių sodybos skvere koplytstulpis 24 pėdų aukščio, iš pastovios medžiagos, nerūdijančio plieno, vario ir aluminio. Projektas architektų Muloky. Koplytstulpis statomas ALVUDO pastangomis, pirmininkaujant dr. J. Adomavičiui

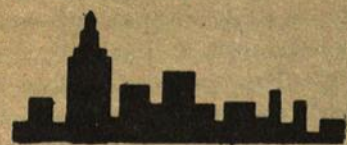
Didžiausias kailių pasirinkimas pas vienintelį lietuvių kailininką Chicagoje

NORMANA BURŠTEINA

Tel. 263-5826 (įstaigos) ir 677-8489 (buto)

185 North Wabash Avenue 2nd Floor Chicago, Ill. 60601

CLEVELANDE IR APYLINKĖSE

• Lietuvos Respublikos prezidento Antano Smetonos 30 metų mirties sukakties minėjimas įvyks š. m. sausio 20 d. šia tvarka: 10 val. ryto Nauj. parapijos bažnyčioje iškilmingos pamaldos; 12 val. vainiko padėjimas mauzoliejuje prie prez. A. Smetonos kapo ir 4 val. p. p. Lietuvių Naujųjų namų salėje akademija, kurioje paskaita skaitys Aldona Augustinavičienė, pianinu skambins prezidento vaikaitis Antanas Smetona ir ištraukas iš prezidento raštų skaitys aktorius Ig. Gatautis.

I minėjimą iš New Yorko atvyksta Amerikos Lietuvių Tautinės Sąjungos pirmininkė Emilija Čekienė.

Minėjimą rengia ALT S-gos Clevelando skyriaus valdyba ir kviečia visus Clevelando lietuvius pamaldose, vainiko padėjimo iškilnėse ir akademijoje gausiai dalyvauti.

• Inž. R. Kūdūkio pranešimas visuomenei apie Clevelandą ir jo administraciją, įvyks šį sekmadienį, sausio 13 d., 4 v. p. p. Lietuvių namuose. Rengia Skautinių klubių draugovė. Visi lietuviai maloniai kviečiami atsilankyti.

• Clevelando Lietuvių Pensininkų Klubu valdyba praneša, kad šeštadienį, sausio mėn. 19 d., 2 val. p. p. Naujosios parapijos viršutinėje salėje šaukiamas klubo narių visuotinis metinis susirinkimas.

Bus renkama nauja klubo valdyba bei kontrolės komisija ir svarstomi kiti klubo veiklos klausimai.

Kviečiami dalyvauti visi nariai.

FOR SALE

Commercial property rented, good income East 185 St. Principals only. Call: 449-0665. (3-6)

MACHINISTS
HORIZONTAL BORING MILL
TURRET LATHE
ENGINE LATHE
RADIAL DRILL
Experienced only. 1st or 2nd shift.
Full or part time.
ATLAS CAR & MFG.
1140 Ivanhoe Rd.
Cleveland, Ohio
216-451-7033

(96-4)

JAU GALIT ATSIKVIESTI SAVO GIMINĖS IR DRAUGUS IŠ LIETUVOS Į AMERIKĄ

APMOKAMAS PATARNAVIMAS: Atkvieskite savo gimines jus aplankyti! Greitą mūsų teletype susisiekimą su Maskva suteiks jums žinia apie kelionės paruošimą. Atsilankytis arba skambinkit mūsų įstaigai gavimui pilnų smulkmenų!

GROGER TRAVEL BUREAU

152 THE OLD ARCADE

TELEF. 621-6036

CLEVELAND, OHIO 44114

DELLA E. JAKUBS & SON

LAIDOJIMO ĮSTAIGA

936 East 185th St. Cleveland, Ohio
Tel. 531-7770

LAIDOTUVIŲ KOPLYČIA YRA ELEGANTIŠKAI ĮRENGTA, GERAI VĖSINAMA IR YRA DIDELĖ AIKŠTĖ PASISTATYTI AUTOMOBILIAMS.

Della E. Jakubs ir sūnus William yra licenzijuoti direktoriai ir balzamuotojai. Nelaimės valandose suteikia rimtą ir simpatinę patarnavimą.

Vienas svarbus pranešimas mūsų klientams:

Elektros energija: Naudokite kas jums reikalinga. Tik būkite tikri, kad tikrai reikalinga tai ką naudojate.

Mes negalime jums pasakyti kiek mažai elektros turite naudoti, lygiai taip pat kaip ir kiek daug elektros turėtumėte naudoti. Reikalavimai skirtingi, kaip skirtingi žmonės ar šeimų situacija. Jei jūs esate jauni su pakankamai laiko ir energijos, gal būt neesate reikalingi tiek daug elektros. Bet daugelis žmonių nėra tokie laimingi. Kaip dirbančios moterys. Šeimos su mažais vaikais. Vyresnio amžiaus žmonės. Mūsų užduotis yra užtikrinti,

kad visi mūsų klientai gautų jiems reikalingą elektrą kada yra reikalinga. Ir kol mes galėsime testuoti anglių naudojimą, mes esame tikri, kad galėsime eiti pirmyn aprūpindami jus su pakankama elektros jėga. Ir mes prašome tikrai, kad jūs naudotumėte tą energiją protingai. Elektros jėga yra per daug brangi, kad būtų eikvojama veltui.

The ILLUMINATING Company

Grandinėlės veikla

Grandinėlė pradeda 1974 metus su energija ir pasiūlymu lietuviškam šokiui, kuris bus lydimas įvairių pasirodymų.

Sausio mėn 12 d. vyresnioji grupė atliks trumpą programą Nationalities Service Center Golden Door Award Presentation baliuje, Sheraton viešbutyje Clevelande.

Vasario mėn. 16-24 dienomis Grandinėlė dalyvaus Public Auditorium Home & Flower Show. Parodos metu grupė atliks programą ir jai bus leidžiama visas devynias dienas turėti savo stalą ir pardavinėti pyragus, rankdarbius, drožinius, paveikslus ir plokšteles. Asmenys, kurie turi tokių dalykų ir norėtų juos parduoti, skirdami tam tikrą procentą pajamų Grandinėlei, prašome kreiptis pas Nijolę Balčiūnienę (tel. 486-0283) arba pas Ireną Gedrienę (tel. 481-8205), jos tvarko eksponatų pardavimą parodoje. Pyragų koordinatorės yra Aldona Blumentalienė ir Irena Rydelienė, kurios mielai priims paaukotus pyragus ir kepinius, reikalui esant atsilys už suvartotus produktus.

• Perkant ar parduodant namus, prašome kreiptis pas Čipkus Realty, 31601 Vine St., Willowick, Ohio 44094. Tel. 943-0910.

Bilietai į Gėlių parodą kainuoja \$2.50, o perkantiems anksčiau parduodama su 75 centų nuolaida. Norintieji gauti papigintus bilietus, prašome kreiptis į tėvų komitetą ir A. Sagienę (telef. 442-8674). Menininkė Nijolė Palubinskienė tvarko parodos metu stalo papuošimą, dekoravimą, ji verbuoja pagelbininkus budėti parodoje – pardavinėti eksponatus. Jos telefonas 932-3798.

Grandinėlės šokėjai, vadovai, mokytojai ir tėvai tikisi, kad Gėlių parodos metu turimas stalas ne tik reprezentuos lietuvių, bet ir finansiškai padės Grandinėlei, kuri turi nemažą išlaidų – patalpų nuoma, mokytojų, akompaniatorių ir muzikantų atlyginimai. (Vadovo

L. Sagio darbas ir laikas yra be finansinės kompensacijos).

Kovo 31 d. vyresnioji grupė šoks International Festival Villa Angela katalikų mergaičių gimnazijoje.

Metinis Grandinėlės pasirodymas įvyksta balandžio mėn. 28 d. 1974 m. Cuyahoga Community College patalpose, kur dalyvaus abi grupės (vyresnioji ir jaunesnioji), solistė A. Stempužienė ir jos sūnus Linas.

Gėlių paroda pareikalaus daug darbo, bet bendromis jėgomis viskas yra įmanoma, todėl nepagailėkime valandėlės laiko ir savo pastangų. Jaunimas yra mūsų ateitis, jiems parama yra reikalinga, būtina. Vyresniųjų investuotos pastangos ir kooperacija atneš realius rezultatus, kuriais kartu su jaunimu džiaugsimės! (jk)

Clevelando šv. Kazimiero Aukšt. lietuvininkų mokyklos mokytojai. Iš kairės: mokyklos direktorius Pr. Karalius, Iz. Jonaitienė, V. Augulytė ir Pr. Joga.

V. Bacevičiaus nuotrauka

Clevelando šv. Kazimiero Aukšt. lietuvininkų mokyklos mokiniai su mokytojais. V. Bacevičiaus nuotrauka

50 METŲ LIETUVIŲ LITERATŪROS ANTOLOGIJA

Manyland Books Inc. leidykla, vadovaujama Stepo Zobarsko, išleido jau trečią knygą anglų kalba, daugiausia lietuvių autorių. Daugelio tų leidinių tiražai jau išsibaigę. Lithuania 700 Years išleido jau tris laidas, kurios jau pusė išparduota.

Šiuo metu yra paruošta ir greitai laiku bus pradėta spausdinti 50 metų lietuvių literatūros antologija, kurią sudarys 32-jų autorių beletristiniai kūriniai, išversti į anglų kalbą.

Leidyklos vedėjas neseniai kreipėsi į lietuvių visuomenę materialinės paramos aukščiau minėtam leidiniui, kuris pareikalaus 12,000 dol. Pirmoji atsiliepė dr. Nijolė Bražėnaitė su 1000 dolerių auka. Lietuvių Fondas paskyrė 5000 dol. ir tai įgalino darbą pradėti.

Manyland Books leidykla yra pakviesta dalyvauti su savo leidiniais Indijoje ruošiamoj svetimomis kalbomis knygų parodoj lapkričio ir gruodžio mėn. 1974 metais Wales princų muziejaus salėje, Bombėjoje.

• Apdraudos reikalais geriausius patarnavimus gausite kreipdamiesi į Z. Obelenį tel. 531-2211.

SET UP MEN

BROWN & SHARP
SCREW MACHINESWARNER & SWASEY
A. C. CHUCKERS

Set up men and experienced operators will be considered for these excellent growth positions, high pay, overtime fringe benefits. Public transportations runs past our front door. Call or see Mr. D. MARCUS.

ENCORE MFG. CORP.

4310 Carnegie
Cleveland, Ohio 44103
(216) 431-1043

(2-8)

WANTED JOURNEYMEN
TOOL AND DIE MAKERS

Must be able to set up work from blue prints, and close tolerance. FOR 1ST & 2ND SHIFT.

New bolted radiator plant in Pemberville, Ohio. Excellent working conditions and compensation, full fringe benefits. Prefer experience with sheet metal fabrication plant. Interested applicants, apply in person to:

MODINE
MANUFACTURING CO.415 Bierley Ave.
Pemberville, Ohio

An Equal Opportunity Employer (3-4)

Superior Savings AND LOAN ASSOCIATION

yra jūsų kaimynystėje ir teikia visus finansinius patarnavimus.

Automatinė, kompiuterizuota apskaičiavimų sistema.

★

Paskolos nekilnojamam turtui įsigyti, naujoms statyboms, priestatams ir remontui.

★

Už reguliarius taupymo indėlius mokama 5 1/4 %

Už terminuotus taupymo pažymėjimus mokama 6 1/2 % — 7 1/2 %

TAUPYMO INDĖLIAI IR PAŽYMĖJIMAI
APDRAUSTI IKI \$20,000.

Išduodami kelionių čekiai, orderiai, priimami mokesčių įmokėjimai, elektros, dujų ir telefono sąskaitos, parduodami JAV bonai.

★

Pasinaudokite jums arčiausiai esančios įstaigos patarnavimu!

798 East 185 Street, Cleveland, Ohio 44119
6712 Superior Avenue, Cleveland, Ohio 44103
13515 Euclid Avenue, Cleveland, Ohio 44112
14406 Cedar Rd., University Hts., Ohio 44121

★

DARBO VALANDOS

Antradienį, trečiadienį ir ketvirtadienį 9:30 iki 4:00 • Penktadienį 9:30 iki 6:00 • Šeštadienį 9:30 iki 2:30 • Pirmadienį uždaryta. • Pagrindinė įstaiga E. 185 St. atidaryta iki 2:30.

DIRVA

TAUTINĖS MINTIES LIETUVIŲ LAIKRAŠTIS

ALT S-GOS PIRMININKĖ
E. ČEKIENĖ ATVYKSTA
I CHICAGĄ

ALT S-gos pirm. E. Čekienė ateinanti savaitgalį atskrenda į Chicago. Ta proga ALT S-gos Chicago, East Chicago ir Cicero

skyriai rengia šeštadienį, sausio 19 d., 3 v. p. p. Lietuvių Tautiniuose Namuose informacinį susirinkimą, kuriame pirm. E. Čekienė padarys Sąjungos reikalais pranešimą.

Visi maloniai kviečiami atsilankyti.

POPIETĖ SU DR. R. NEMICKU

Popietė su dr. R. Nemicku, Loyolos Universiteto profesorium, širdies ligų gydytoju, rengiama sekmdienį, sausio 20 d., 3 val. 30 min. po pietų Chicagoje, Lietuvių Tautinių Namų salėje. Rengia: L.M.F. Chicago klubas ir Lietuvių Tautiniai Namai.

• Dr. Vaclovas ir dr. Birutė Paprockai vietoje gėlių mirus V. Sidzikauskui ir B. Novickienei Lietuvos Nepriklausomybės Fondui paaugojo 50 dol.

Brangiai motinai, uošvei ir senelei

A. A.

ONAI ANDRAŠIŪNIENEI

Lietuvoje mirus, jos dukrai AGUTEI ir KAZIUI DOMARKAMS bei jų giminėms reiškia užuojautą ir kartu liūdi

Elena, Kazimieras ir Kęstutis
P o c i a i

Brangiai motinai

A. A.

MARAI GEDGAUDIENEI

mirus Kalifornijoje, jos dukrą MIRGĄ PAŽEMĖNIENĘ ir jos šeimą giliai užjaučiame ir kartu liūdime

Krikšto duktė Rūta,
Bronius, Eglė ir Jonas
A r a i

Washington, D. C.

A. A.

GEN. POVILUI PLECHAVIČIUI

mirus, seserims: ELENAI LEGECKIENEI, PRANEI BALANDIENEI ir broliui Dr. LEONARDUI PLECHAVIČIUI ir jų šeimoms gilią užuojautą reiškia

Juozas ir Janina
M a u r u k a i

• Kazimieras ir Gražina Siliūnai vietoje gėlių mirus V. Sidzikauskui paaugojo Lietuvos Nepriklausomybės Fondui 20 dol. ir Danutė Senikienė 10 dol.

• Muz. Vytautas Strolia per lietuvių radijo valandėlę New Yorke kartą nuo karto pateikia įdomių muzikinių montažų. Gruodžio 30 dieną itin įdomiai supažindino klausytojus su muzikos plokštelių įrašymo istorija, paryškindamas pavyzdžiais, kaip jos primityviškai ir su klaidomis buvo įrašomos praeityje ir kokia didelė technikos pažanga padaryta dabar.

V. Stroliaus vadovaujamas choras Perkūnas rengia koncertą, kuris įvyks sausio 19 dieną, Kultūros Židinyje.

• Vaižganto Kultūros klubas, vadovaujamas P. Jurkaus, sausio 20 d. Kultūros Židinyje rengia poeto F. Kiršos kūrybos popietę. Iš F. Kiršos kūrybos skaitys akt. H. Kačinskas.

• Saulius Sirusas, Jurgio ir Elenos sūnus, šiomis dienomis pakeltas į viceprezidentą New Jersey National Bank, Trenton, N. J., kur jis ligi šiol dirbo viceprezidento asistento titulu.

Saulius yra aktyvus ir lietuvių veikloje. Jau keletą metų eina Lietuvos Nepriklausomybės Fondo išdininiko pareigas.

DAILININKŲ ŽINIAI

LB New Yorko Apygardos Valdyba maloniai kviečia visus lietuvius dailininkus (JAV ir Kanados) dalyvauti penktojoje, Lietuvos Nepriklausomybės šventės minėjimo proga, LB New Yorko Apygardos Valdybos rengiamojoje, DAILĖS DARBŲ PARODOJE, New Yorke.

Paroda įvyks 1974 metų vasario 9-17 dienomis.

Parodos atidarymas vasario 9 d., 7 val. vak. Lietuvių Kultūros Židinyje, 361 Highland Blvd., Brooklyn, N. Y. Ten pristatomi ir dailės darbai.

Visais dailės darbų parodos reikalais prašome kreiptis į LB New Yorko Apygardos valdybą: A. Vakselis, 84-20 112th St., Richmond Hill, N. Y. 11418, telefonas (212) 846-3246 (vakarais).

• K. Petrauskas, buv. ALT S-gos Chicago skyriaus pirmininkas, siūsdamas nuotraukas iš skyriaus susirinkimo, pridėjo auką Dirvai 10 dol.

Už auką nuoširdžiai dėkojame.

• A. Galdiko monografija anglų kalba. Kietu įrišimu, spalvingas aplenkimas. Gera reprodukcija. Viduje paveikslai kaip švelniųjų derinys. Verta įsigyti ne tik savai bibliotekai, bet yra ir gera dovana nekalbantiems lietuviškai. Kaina su persiuntimu \$16.00. Norint įsigyti kreiptis: Sister M. Palmira, Immaculata Conception Convent, Putnam, Conn. 06260.

A. A.

DR. JUOZUI JURKŪNUI

mirus, jo žmonai REGINAI, sūnums SAULIUI ir ANTANUI ir šeimai gilią užuojautą reiškia

Kazys ir Renius
P a ž e m ė n a i

LŽS-gos Detroito skyriaus valdyba 1974 metams su buvusiu s-gos pirmininku Vytautu Alantu. Iš kairės: Alfonsas Nakas, Vladas Selenis, Vytautas Alantas ir inž. Vytautas Kutkus. Stovi: Antanas Sukauskas, Vladas Mingėla ir Antanas Grinius.

DETROITO LIETUVIŲ ŽINIŲ

ANTANAS GRINIUS

ŽURNALISTŲ POPIETĖ

Gruodžio 23 d. Detroito skyriaus žurnalistas Lidijos ir Vlados Mingėlos namuose buvo suruošę popietę, į kurią buvo atvykę iš New Yorko žurnalistas Vincas Rastenis su poniu ir su Detroito žurnalistais turėjo pasikalbėjimą. Buvo išdiskutuotos įvairios institucijos ir organizacijos.

Popietėje dalyvavo ne tik žurnalistai su ponėmis, bet turėjome ir svečių: ALTS-gos Detroito skyriaus pirmininką Joną Švobą su poniu, LB apyl. pirmininką Joną Urboną, radijo pranešėjų Antaną ir Algį Zapparackus, Antaną Norą ir J. Ramanauską.

Diskusijoms pasibaigus turėjome kavutę, kurią paruošė Lidija Mingėlienė, tartininkaujant Irenai Alantienai, Elenai Žiedienei ir Irenai Garliauskienei.

Vincas ir Emilija Rasteniai Detroitan atsivežę dailininko Igno meno kūrinių, kuriuos parodė popietės dalyviams. Popietė praėjo pakilioje nuotaikoje ir paliko gerus prisiminimus. Jos suruošimu pasirūpino pirm. Vladas Selenis, o savo gražias patalpas panaudoti užleido Vladas Mingėla.

BENDROS KŪČIOS

Jūrų šaulių 'Švyturio' kuopos pastangomis gruodžio 24 d. šv. Antano parapijos patalpose turėjome bendras Kūčias. Dalyvavo apie 100 asmenų. Kūčias labai gražiai pravedė šaulė Angelė Šukienė, jai tartininkavo šaulys Juozas Kinčius ir šios šeimininkės: vyr. šeimininkė Pranciška Televyčienė, Valerija Šulčienė, Marija Kinčienė ir p. Rimkūnienė.

Prieš kūčias pradedant Angelė Šukienė pasveikino visus į šias kūčias atvykusius ir papasakojo kaip jas švėsdavome Lietuvoje.

Po jos dar kalbėjo klebonas kun. K. Simaitis, kuopos pirm. Mykolas Vitkus ir 'Aušros' lituanistinės mokyklos vedėjas Vladas Paužas.

Kun. K. Simaičiui ir Mykolui Vitkui uždegus žvakutes prie kalėdinės eglutės ir sukalbėjus maldą, buvo pradėta Kūčių vakariėnė.

Kūčių metu sol. Pranas Zaranka, jo dukrelė Taura ir akordeonistas Rimas Kasputis atliko programą.

Taura Zarankaitė eilėraš-

čius deklamuoja labai gerai. Nors gimęs Amerikoje, bet jos lietuvių kalba gryna. Ji padeklamavo savo savo eilėraštį, kuris buvo tilpęs Draugo kultūriniame priede gruodžio 15 d. 'Atsi-sveikinimas su namu'.

Siomis suruoštomis kūčiomis atvykusieji labai patenkinti ir dėkingi 'Švyturio' kuopos pirmininkui Mykolui Vitkui, Angelei Šukienei ir Juozui Kinčiui ir visoms šeimininkėms už jų surengimą. Ypač labai patenkinti viengungiai, kad ir jie galėjo su savo draugais ir pažįstamais praleisti kartu tą brangų kūčių vakarą.

Kūčioms pasibaigus dalyvavo berniukų mišiose, kurios buvo laikomos šv. Antano parapijos bažnyčioje 12 val. naktį.

ĮDOMI
DR. A. BUTKAUS
PASKAITA

Gruodžio mėn. 9 d. 12 val. Detroito, Lietuvių Namuose, svečias iš Clevelando dr. Antanas Butkus skaitė viešą paskaitą: 'Riebalai, arterijų žaizdos ir ligos, širdies smūgiai'.

Paskaita buvo įdomi ir yra labai aktuali. Širdies smūgiai ir pagaliau mirtis įvyksta ne dėl senatvės, o dėl kraujagyslių ligos. Tos ligos prasideda jau jaunatvėje. Jau surandamos tos ligos priežastys ir jos pasireiškimai. Kai tos priežastys bus sukontroliuotos žmonių amžius bus žymiai prailgintas. Prelegentas paskaitą pažadėjo atspausdinti Dirvoje. Paskaitos klausėsi virš 150 asmenų.

Išvakarėse, tuose pat Lietuvių namuose, dr. A. Butkus Detroito tautininkams ir neolitanams bei būreliui svečių padarė pranešimą visai lietuvių-iseivių visuomenei rūpimais reikalais.

visų lietuvių ieseivių pareiga yra rūpintis ir dirbti, kad išlaikytų kelioms ateinančioms kartoms lietuviybę, bent tol kol bus vėl laisva Lietuva, o taip pat aktyviai įsijungti į Lietuvos išlaisvinimo darbą. Tai nėra grupelės pareiga ar privilegija. Turi būti įjungta į tuos veiksmus visa lietuvių visuomenė su visomis jos organizacijomis ir susibūrimais, nes visuomenėje yra

visokių pažiūrų ir įsitikinimų asmenų, ir jų negalima atmesti ar paneigti.

Jis, dr. A. Butkus, kaip PLB valdybos vykdomasis vicepirmininkas sudarė darbotvarkę Pasaulio Lietuvių Bendruomenės Seimui ir jame dalyvavo. Jam pasiūlius buvo nutarta tame Seime, kad sudarytų komisiją į Lietuvių Bendruomenę įtraukti visas lietuvių organizacijas. Kažin kodėl skelbiant to Seimo nutarimus šis nutarimas nepaskelbtas.

Jei į JAV LB Tarybą būtų įjungtos visos ar dauguma lietuvių organizacijų, tai savaime susidarytų mažuma ir dauguma, ir būtų konstruktyvi opozicija. Tokie Taryboje padaryti nutarimai būtų visuomenės pajomai ir valdybos vykdomi, nežiūrint, kad valdyba būtų vienos pakraipos pažiūrų asmenų. Bet, kai frontininkai, visiškai negausi visuomenės dalelė, primeta savo diktatą, jie Bendruomenės Organizaciją nuvertina ir ją naikina, atstumdami nuo jos didžiąją lietuvių visuomenės dalį.

Rengiant antrąjį Jaunimo Kongresą lietuvių visuomenės sudėjo didelę pinigų sumą - 160.000 dolerių. Bet kai kongrese tebuvo vežiojami vienos grupės sūnūs bei dukros vargiai kitam kongresui atsirada daug entuziastų aukoti.

Milijoninis Tautos Fondas seniai būtų sudėtas, bet vienašališkas to Fondo pelno skirstymas sukelia nepasitenkinimą, o paties Fondo likimas didelį klausimą. Iš-eivijoje lietuvių nedaug, o darbo daug. Dirbame be atlyginimo, nutraukdami laiką nuo poilsio valandų. Todėl neleistina ir nusikalstama dublikuojant, dar blogiau, kai dėl to kivirčijamasi. Istrijos tekmeje mes visi būsim už tai pasmerkti, ir tai bus pamatuotai ir visiškai teisingai.

Pranešėjo mintys sukėlė gyvas diskusijas ir susirinkusiųjų pritarimą.

RUOSIASI PAMINĖTI
PREZ. A. SMETONOS
SUKAKTĮ

1973 m. gruodžio 16 d. Detroito Lietuvių Namuose buvo A.L.T. S-gos Detroito skyriaus metinis visuotinis narių susirinkimas.

Pranešimus padarė V-bos pirm. J. Švoba ir išdinininkas J. Lesčinskas. Susirinkimas skyriaus valdybos veiklą užgyrė ir piniginę apyskaitą patvirtino.

Ypatinga padėka pareikšta pirmininkui J. Švobai už jo darbą įdėtą organizuojant Tautinės Sąjungos Seimą 1973 m. Detroito. Sekantiems metams palikta toji pat valdyba, darenkant du naujus narius.

Nutarta 1974 m. vasario pradžioje surengti nariams ir svečiams tradicines, taip vadinamas Vasario 16 išvakares. Šimet sukanka 100 metų nuo Prezidento A. Smetonos gimimo. Nutarta to mūsų valstybininko ir visuomenininko minėjimą surengti Detroito plačiu mastu, kviečiant to miesto lietuvių organizacijas bei visuomenę.

S. Šm.

Detroito lietuvių visuomenė dr. A. Butkaus paskaitos metu.

J. Gaižučio nuotrauka